

DEMOKRACIJA

Slehnemu bitju zasije pomlad, slehnemu narodu vzbrsti vstajenje!

Leto XIV. - Štev. 8

Trst - Gorica, 15. aprila 1960

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Fanfani sestavlja vlado

Končno so izgledi za sestavo vlade levega centra ugodnejši

KO JE BIL LIST ZE V STROJU, JE DOSPELA VEST, DA JE DRŽAVNI POGLAVAR IZBRAL ZA MANDATARJA VLADE LEVEGA CENTRA, BIVSEGA TAJNIKA KD IN MINISTRskega PREDSEDNIKA, POSL. FANFANIJA.

Ko to pišemo je preteklo že petdeset dni, odkar je v Italiji zavlada vladna kriza. Po Tambronijevem odstopu potekajo med strankami živahna pogajanja, in državni poglavar je ponovno sprejel zastopnike vseh strank. Za bodočega mandatarja so krožile danes 14. t.m. v javnosti imena: Moro, generalni tajnik KD, ki naj bi sestavil vlado levega centra; Leone za sestavo poslovne vlade. Oba sta ponudbo odklonila. Po rimskih časnikarskih informacijah se omenjajo za bližnje ure še naslednja imena: Piccioni, Gonella, Scelba, Fanfani, Gui. Če bi se tudi tem osebnostim ne posrečila sestava oziroma bi mandat zavrnilo, bo verjetno padla odločitev še po praznikih, ki bi jih zlasti vodstvo KD izkoristilo za končno razčiščenje ali vsaj za odložitev notranjih nesoglasij. Ta nesoglasja so se v tem trenutku izkristalizirala v dvoje osnovnih nasprotujočih si sil: v krilo, ki je za vlado levega centra in v stroju, ki zagovarja sestavo vlade desnega centra.

Pred Tambronijevim nastopom je bila Segnija vlada levega centra skoraj dovršeno dejstvo. V zadnjem trenutku pa so se stvari zatakile. Zakaj? Italijanski in tudi mednarodni tisk je krivdo pripisoval desničarskemu krilu demokratske stranke in posebno se izven parlamentarnemu pritisku. Res je, da so Segnijevemu konceptu nasprotovali v vrstah KD predvsem bivši zunanji minister Pella s svojo skupino, med republikanci pa je odločno nastopal proti podporji na levo, Randolph Paicardi, ki je v nasprotju z napori podeželskih republikancev, kot sta La Malfa in Reale, izjavil, da bo s svojimi pristaši glasoval v parlamentu proti vladi levega centra. Na republikanskem kongresu je Paicardi med drugim tudi dejal: »Mi smo vedno pripravljene sodelovati s socialisti. Ali v današnji Italiji socializma ni brez komunizma, in to je odločilno. Glede zunanje politike pa je dejal: »Resnica je, da sledijo levčarski socialisti sovjetskim direktivam tako v berlinskem vprašanju kot v vseh ostalih. Kako naj se predstavimo na vrhunski konferenci z vlado, ki živi in kraljuje pod izsiljevalnim pritiskom stranke, ki je bratsko povezana s komunizmom?«

Milostni strel Segnijevemu poiskusu pa je sprožil vrhunski levčarski politik poslanec De Martino, voditelj tako imenovanega zmernega krila PSI v svojem govoru z naslednjimi besedami: »Med nami socialisti in našimi prijatelji komunisti obstojajo samo taktične in metodične razlike borbe, ne pa razlike v ciljih. Mi in komunisti zasledujemo natančno isti skupni cilj: vpostavitve diktature proletariata.«

Teh nekaj stvarnosti je bilo potrebno osvežiti ob sedanjih ponovni vladni krizi, ki jo je javnost krstila za tragikomedijo. Ko je Tambroni sestavil svojo manjšinsko vlado in se prejšnji petek predstavil poslanski zbornici, si je priboril pičlih sedem glasov večine. S to zmago pa so se težave Tambronijeve manjšinske vlade šele pričele. Zastopniki levega krila KD so ogorčeno zavrnilo večino, ki jo je vlada dosegla s 24 novofašističnimi glasovi. Pri tem so se z vso pravico sklicevali na strankina načela, po katerih KD odločno odklanja sleherno sodelovanje tako s skrajno desnico kot s skrajno levo. Ta načela je strankino vodstvo še pred kratkim ponovno potrdilo.

PRIPRAVE ZA VRHUNSKO KONFERENCO. V ponedeljek, 11. t.m. so se v Washingtonu zbrali zunanji ministri Vel. Britanije, Francije, Italije in Zahodne Nemčije in z ameriškim zunanjim ministrom Herterjem razpravljali o bodoči vrhunski konferenci. Razgovorov se je udeležil tudi generalni tajnik NATO, Spaak. - Vrhunska konferenca bo pričela 16. maja in naj bi po zahodnih predlogih trajala sedem dni.

DE GAULLE V LONDONU. Dvajset let je odkar se je podtajnik vojnega ministrstva Charles De Gaulle izognil poloma kapitulantske vlade s pobegom v Anglijo. Dvajset let je preteklo, odkar so iz mikrofona B.B.C. izvenele v svet nepreklicljive besede: »Jaz, general De Gaulle, sedaj v Londonu, pozivam vse francoske častnike in vojake... Takrat v emigraciji se je z njemu lastno nezlomljivostjo upri neki spletki britanske tajne službe proti viceadmiralu Musellieru z zahtevu: »Vladi Nj. Vel. dajem 24 ur časa, da postavi viceadmirala na svobodo in mu proži polno zadoščanje.« In De Gaulle je zmagal tudi nad britansko vlado. Ko se je v teh dneh v spremstvu kraljice Elizabete vozil mi-

Zato je levčarsko krilo KD pozvalo svoje pristaše, da takoj izstopijo iz vlade, ki je životarila po milosti novofašističnih glasov. Temu pozivu so se pristaši levega krila KD disciplinirano pokorili. Najprej je svoj odstop prijavil minister za južno blagajno Pastore. Njemu so sledili: minister Colombo (industrija in trgovina), Rumor (poljedelstvo), Zaccagnini (delo in socialno skrbstvo). Pripadnikom levega krila KD pa so se pridružili še ministri Martinella (zunanja trgovina), Angelini (minister za zvezo s parlamentom) in Gonella (pravosodje).

V takem položaju Tambroniju seveda ni preostajalo drugega, kot da razglasi odstop celotne vlade. V tem trenutku je to stanje za Italijo zelo resno. Pred nami je vrhunška konferenca in tudi velika mednarodna politična delavnost, pri kateri bi morala biti Italija prisotna s solidno vlado, pa nima niti poslovne vlade. Tega se je v polnem zavedel tudi državni poglavar, ki se v teh dneh z vso naglico posvetuje s prvaki raznih političnih strank in skupin ter išče rešitev. Kakšno?

Srečne in zadovoljne velikonočne praznike želita svojim naročnikom, bralcem in prijateljem.

Uredništvo in uprava Demokracije

VELIKA NOČ 1960

Petnajst let nas loči od usodne Velike noči leta 1945, ko smo ob brnenju letalskih jat, ob zadnjih, že onemoglih krčih nacističnih in fašističnih sil in približujočem se grmenju topov ob hitro se premikajoči bojni črti, nestrpnost čakali Vstajenja v svobodi. Tisti, v katere smo verovali in na katere smo vezali svojo usodo, so napovedovali nov, boljši svet. Zarj smo tudi mi zavestno doprinašali nemajhne žrtve.

Petnajst let je od tega in mnogim je že začel bledeti spomin na tisti april in maj, ko je z Veliko nočjo in pomladjo vzkliklo novo življenje. Začelo je s precejšnjo zmedo in marsikomu se je zdelo, da se svet postavlja na glavo. Toda, ali ni pri skoro vsakemu porodu tako?

Počasi pa se je vrenje umirilo. Ustalile so se nove oblike, in življenje je steklo v svoj stalni tir. Morda smo Tržačani imeli še najdaljšo prehodno dobo. Komaj l. 1954. je bil mednarodno pravnopoložaj našega področja urejen na način, da je to za nas nehal biti naš najaktualnejši in najbolj moreči problem. Tako smo zdaj tudi mi že šest let deležni vsaj nekako, če ne popolnoma, normaliziranega življenja. Dejstvo je namreč, da je ozemlje, na katerem živimo formalno še vedno del nobene države, medtem ko istočasno tudi ne uživa lastne neodvisnosti.

Toda, kakor rečeno, življenje le teče svojo pot in petnajstletnica je primeren mejnik, da se ob njem vprašamo, ali in v koliko so se naša pričakovanja glede novega in boljšega, pravičnejšega sveta uresničila.

Ne bil bi iskren, kdor ne bi priznal, da je danes v splošnem tudi za nas boljše kot pred vojno. Napredek je zaznavati na vseh področjih. Življenjska raven se je občutno dvignila. Zunanje lice mesta in okolice se je polepsalo. Poglejmo samo ceste in naše vase. Ostali smo sicer v zamejstvu in smo v položaju narodne manjšine, toda naše izživljanje je v kljub temu neprimerno svobodnejše in bogatejše kot prej. Ni sicer več tiste mrzlične dejavnosti kakor v prvih povojnih letih, ko se je po mraku fašistične diktature naša slovenska beseda smela v teh krajih prvič zopet javno oglašati.

Takrat je prišlo do pravega izbruha dotlej dušenih sil in ob spominu nanj se marsikomu danes dozdeva, da smo Slovenci v Italiji začeli nekako spat. Pa ne bo tako hudo. Ne zaničkamo, da bi tu in tam ne zaznali znakov utrujenosti, morda celo otopenosti, toda prepričani smo, da so to le prehodne krize. Saj se razvoj nikdar ne nadaljuje v ravni črti!

Kdor ne veruje v Vstajenje in napredek, ta tudi nikdar ne bo mogel tvorno prispevati pri graditvi poti, ki vodi v bodočnost. Nič ne uničuje in ne tlači človeka bolj kot črnogledost. Pogled na bilanco teh petnajstih let, ki nas danes ločijo od usodne pomladi 1945, v nobenem oziru ni tak, da bi opravičeval umik v nedejavno zagrenjenost. Marsikaj je bilo storjeno in doseženo, veliko pa je treba še napraviti in si priboriti. Preteklost dokazuje, da sedanjih naporov niso bili zaman. Zato tudi s to pomladjo pogumno zastavljamo novo brazdo, odločeni da bomo tudi v bodoče, po potrebi še bolj kot doslej, dajali svoj prispevek za napredek in razvoj skupnosti sredi katere živimo in kateri pripadamo. S to željo in pozivom želimo svojim čitateljem blagoslovljene in vesele Velikonočne praznike!

Dogodki po svetu

mo sedeža svojega nekdanjega štaba, je iz avtomobila z vso svečanostjo salutiral. Pozdravljal je svojo preteklost, v kateri je nenehno deloval za ideale svobode. Pravijo, da je v svoji razgovorih z Macmillanom ponovil svoje misli, po kateri je Velika Britanija otok, Francija pa rtič najpomembnejše celine. Angleži so generala De Gaulle sprejeli z navdušenjem in občudovanjem. Verjetno je, da je bila nje-pot za utrditev zahodne politike plodna.

SUCARNO IN TITO. Indonezijski ministrski predsednik Sukarno se je poslovil od Tita in o tem obisku so izdali tudi uradno poročilo, v katerem je rečeno, da bi se vrhunške konference morale udeležiti vse države, velike in male. Zaostalim državam bi morale bogate države pomagati brez političnih pogojev. Iztrebljenje vseh oblik kolonializma je bistveni pogoj za ohranitev miru in za zagotovitev napredka v svetu. Ali sta državnika pri omenbi iztrebljevanja kolonializma mislila tudi na komunistične oblike kolonializma, iz poročila ni razvidno.

LUŽISKI SRBI PROTI PRISILNI KOLEKTIVIZACIJI. Nestrpnosti po vsem komunističnem svetu ponovno vztrajajo na proletarizaciji kmečkega stanu. To se dogaja po satelitskih državah prav tako kot v Titovi Jugoslaviji. Le metode so v posameznih državah različne. Posebno pravo-vernno so komunistični poglavarji v Vzhodni Nemčiji. Od skupnih 14 okrožij Vzhodne Nemčije je po uradnih podatkih osem okrožij že popolnoma socializiranih. Celotno kmečko prebivalstvo teh okrožij so nagnali v kolhoze, čemer pravijo komunistični ciniki »socialistična pomlada«. Prisilna kolektivizacija pa ne poteka brez resnih trenj. Predvsem se upirajo Lužiški Srbi. O tem poročila posebnih poročevalcev švicarskega dnevnika »Basler Nachrichten« iz Berlina. Po lužiškorsrbih vaseh je po teh poročilih prišlo do težkih fizičnih napadov na komunistične agitatorje. Lužiškorsrbi kmetje se pri svojih upiranjih sklicujejo na zagotovila, s katerimi so jim po vojni zajamčili njih svojsko, tradicionalno življenje, ki ga na kul-

turnem področju dejansko tudi uživajo in do katerega imajo pravico tudi na gospodarskem in socialnem področju. Pankovska diktatura je po teh demonstracijah pritisk na Lužiške Srbe nekoliko omilila.

POLITIČNA DRAMA V PRAGI. Predsednik češkoslovaške socialistične stranke in minister za obnovu, dr. Emanuel Slechta, o katerem so komunistične oblasti obvestile javnost, da je po kratki bolezni umrl, je dejansko storil samomor skupno s svojo ženo. Te vesti praške oblasti niso demantirale.

AMERISKA POMOC TUJINI. Zunanje-politični odbor kongresa je znesek 724 milijonov dolarjev za pomoč tujini, kakor ga je predlagal predsednik Eisenhower, zmanjšal za 49 milijonov dolarjev.

RDEČEKITAJSKA ATOMSKA BOMBA. Po zanesljivih poročilih bodo Maočetungovi Kitajci izstrelili svojo prvo atomsko

bombo že meseca junija ali julija. Pripravljala dela vodi BRUNO PONTECORVO, ki je leta 1950 zbežal v Sovjetijo. - Vidal-jenci verjetno že pripravljajo protestne plakate, ali pa tudi ne, saj so komunistične atomske bombe najbrž samo - pasje bombice...

KANDIDAT ZA GUVERNERJA STO. švicarski general Henri Guisan, edini general švicarske vojske, je v starosti 86 let umrl. Njegovo ime je vzbudilo v srcih mnogih Tržačanov spomine na nedavno preteklost, ki je ponovno potrdila muhavost visoke politike v igračkanju z usodo narodov pri političnem prekrupčevanju. Pokojni general je bil eden izmed zahodnih kandidatov za mesto guvernerja STO.

PREPOVED CRNSKIH ORGANIZACIJ. Južnoafriška vlada je prepovedala delovanje Afriškega narodnega kongresa in Panafriškega kongresa. Obe organizaciji sta črnski politični združenji. - Na predsednika vlade Južnoafriške unije je bil izvršen atentat. Nanj je streljal belec. Stanje ministrskega predstavnika, dr. Verwoerda je resno.

ZENEVSKA RAZOROZITVENA KONFERENCA je svoja dolgovozna razpravljanja prekinila. Deset prisotnih delegacij je sklenilo odložiti nadaljna razpravljanja za šest tednov.

POTRDITEV DRZAVLJANSKIH PRAVIC V AMERISKEM SENATU. Po osem tednov trajajoči debati je ameriški senat z 71 proti 18 glasov potrdil zakonski osmtek o volitnih pravicah črncev. Osmutek je bil sprejet po zaslugi koalicije republikancev in demokratov iz severnih predelov Združenih držav proti demokratičnim zastopnikom južnih Združenih držav. Izid pomeni osebno zmago demokratičnega voditelja, senatorja Lyndona Johnsona, kandidata demokratske stranke za predsedniške volitve. Novi zakon pomeni velik napredek za odstranjevanje plemenskih diskriminacij v Združenih državah.

DVAJSETLETNICE NACISTIČNEGA ZAHREBTNEGA UDORA na Norveško in Dansko so se 9. t.m. s spominskiimi svečanostmi spomnili v obeh državah in pri tem posebno poudarili živo potrebo po

Bilanca Hruščevega romanja

(Parisko pismo)

Nikita Hruščev se je poslovil od Francozov z dolgim televizijskim govorom. Samo pet minut je uporabil za kratak kompliment Franciji, zato pa je petdeset minut moril Francoze z boljševiskimi slavospevi, da se je poslušalec kar očrevje obračalo. Menda ga ni Francoza, ki bi ga po tem govoru še mikala izselitev v Sovjetijo.

Ob koncu pa ga je Hruščev še posebno polomil s svojim popolnim nepoznavanjem francoske miselnosti. Med svojim dvanajstdnevni obiskom v Franciji je Nikita Hruščev nastopal kar v dveh vlogah. V eni je povsem odpovedal, v vlogi vrhunskega partijskega poglavarja, v kateri je ob vsaki tudi najpomembnejši priložnosti na vse pretege hvalisal boljševiski režim in samega sebe. Poleg tega pa je vodil po Franciji pravo križarsko vojno proti dozdnevno prebujajočemu se militarizmu Zahodne Nemčije. Nadejal se je, da bo s stalnimi pogrevanji rusko-francoskega bratstva v orožju v dveh svetovnih vojnah, razgibal francoske množice - in tudi to mu je spodletelo.

Stara modrost komunistične propagandne taktike je prav v tem da tudi največje neresničnosti in najbolj bedaste nemiselnosti, če jih s potrebnim pritiskom in s stalnim ponavljanjem spuščajo v svet, najdejo množico odprtih ušes celo med razgledanim javnim mnenjem. Teh metod se že mesece in mesece z naraščajočo intenzivnostjo poslužujejo komunisti in njihovi sopotniki. Z neutrudljivo gorečnostjo se Kremelj trudi, prikazati podobo Nemčije, ki je - po komunističnih zahtevanjih - že na tem, da si spet natakne Hitlerjeve skornje in da nažene svoje divizije, da si podvrže Evropo in da na novo zapalijo antisemitizem.

De Gaulle pa je svojemu gostu na gradu Rambouillet kratko in jedrnatno povedal, da v te sovjetske strahove ne verjame. Današnje nemške oborožene sile so vključene v NATO, in vsa tista moderna orožja, ki so danes edino odločujoča, so trdno v rokah Sovjetije, Združenih držav, Anglije in sedaj tudi Francije. V koliko je De Gaulle komunističnega poglavarja tudi prepričal o trdnosti zahodnih sil, se bo izkazalo na vrhunski konferenci čez mesec dni.

General De Gaulle - pa naj ga kdo obzoruje ali zavrača -, je vsekakor zanimiva

sodobna politična osebnost. Francija je kljub znanemu gospodarskemu in političnemu napredku še vedno najšibkejši člen med zahodnimi veleislami. Kljub temu je francoski državni poglavar kremeljskemu močniku jasno in nedvoumno razložil stalnice zahodnih narodov in s tem ponovno dokazal posebnosti svoje osebnosti. Niti ZDA niti Velika Britanija nista nasproti sovjetskemu močniku pokazali tolikšno hladnokrvnost.

Kakšni pa so bili praktični uspehi Hruščeva v drugi vlogi, v razgovorih sovjetskega ministrskega predsednika z generalom De Gaulle. V vprašanih mednarodnih odnosov sta partnerja podpisala dve pogodbi, ki se nanašata na sodelovanje obeh držav v uporabi atomske energije v miroljubne namene in na sodelovanje na raznih znanstvenih področjih. Zaradi teh dveh pogojev pa Hruščevu zares ne bi bilo treba osebno prihajati v Pariz, general De Gaulle pa se je želel z njim osebno porazgovoriti še pred vrhunskim sestankom, kakor sta pred njim že to storila predsednik Eisenhower in Macmillan. Kaj prinašajo novega ti razgovori?

Boljši medsebojni odnosi bi prispevali k popuščanju mednarodne napetosti in bi prispevali h konsolidaciji evropskega mira. Sporna mednarodna vprašanja naj se rešujejo na miren način. Te resnice so zapisane v skupnem uradnem poročilu. To so pa tudi edini pozitivni sadovi tega obiska. Francoski levčarski krogi jih močno napihujejo in pretiravajo, o negativnih pa enostavno molčijo. Hruščev je v Franciji spet gozil s podpisom separatne mirovne pogodbe z Nemčijo, če se Zahod ne bo strinjal s sovjetsko tezo glede Berlina. Pri tem je še grobo pristavil, da bodo potem vse zavezniške pravice v Berlinu avtomatično usahnile.

Glede pristopa Francije v atomski klub je odločno odbil to francosko željo. Končno naj omenimo še eno hruščevsko protivlogo. Pogosto je poudarjal željo po prenehanju hladne vojne in pleridal za mirno sožitje držav z različnimi političnimi sistemi. Tako je govoril kot sovjetski ministrski predsednik. V svoji vlogi komunističnega vrhunskega poglavarja pa je gozil, da bodo komunistični režimi zamenjali vse kapitalistične. Hruščev še vedno trdno vztraja na uresničenju svetovne revolucije - in tega bi Zahod ne smel nikoli pozabiti.

Slovenska akademska mladina voli Slovensko listo „ADRIA“!

turnem področju dejansko tudi uživajo in do katerega imajo pravico tudi na gospodarskem in socialnem področju. Pankovska diktatura je po teh demonstracijah pritisk na Lužiške Srbe nekoliko omilila.

POLITIČNA DRAMA V PRAGI. Predsednik češkoslovaške socialistične stranke in minister za obnovu, dr. Emanuel Slechta, o katerem so komunistične oblasti obvestile javnost, da je po kratki bolezni umrl, je dejansko storil samomor skupno s svojo ženo. Te vesti praške oblasti niso demantirale.

AMERISKA POMOC TUJINI. Zunanje-politični odbor kongresa je znesek 724 milijonov dolarjev za pomoč tujini, kakor ga je predlagal predsednik Eisenhower, zmanjšal za 49 milijonov dolarjev.

RDEČEKITAJSKA ATOMSKA BOMBA. Po zanesljivih poročilih bodo Maočetungovi Kitajci izstrelili svojo prvo atomsko

vojaški pripravljenosti proti morebitnemu novemu sovražniku.

ENAJST OSKARJEV ZA FILM »BEN HUR«. Kljub mesecu in mesecu trajajoči stavki so 4. t.m. v Los Angelesu pred tisoč zbranimi gledalci - milijoni so cerimoniji sledili po televiziji - podelili nagrade letošnje filmske akademije igralcem, režiserjem in piscem. Od štiriindvajset Oskarjev je vefilm »Ben Hur« prejel kar 11 nagrad. S tem je ta ustanova od svojega tritindvajsetletnega delovanja dosegla rekord. Nagrado za najboljšo vodilno vlogo je prejel Charlton Heston, za najboljšo režijo William Wyler, za najboljšo barvno fotografijo, najboljšo barvno-filmske zgradbe, najboljši prizev, najlepše kostume in za najučinkovitejše posebne učinke. Oskarja za najboljšo žensko glavno vlogo je prejela Simona Singoret za film »Pot navzgor«. Za najboljšo igralko stranskih vlog (Dnevnik Ane Frank) je prejela Oskarja Schelly Winters.

VESTI z GORIŠKEGA

Koristi prostega pasu pritičejo tudi Sovodnjam

Goriški občinski svet je razpravjal v petek 8. t.m. o dnevnem redu odbora glede prostega pasu (zona franca). Dnevni red poudarja, da je bil prosti pas priznan goriškemu mestu, zaradi položaja, v katerem se je zaradi novih državnih meja znašlo. Okoliščina, da je uprava prostega pasu zaupana Trgovski zbornici kot tehničnemu organu, ni ovira, da občina skrbi za najboljše izvajanje zakona, skrb, ki se izraža v neposrednem zastopstvu v posvetovalni komisiji in v izvršnem odboru, ko gre za zadeve prostega pasu. Dnevni red predlaga, 1) da se v odboru, ko gre za zadeve prostega pasu, pokliče ne samo župana ali njegovega namestnika, kakor doslej, ampak vsaj še dva občinska svetovalca; 2) da se v posvetovalno komisijo pokliče pet občinskih svetovalcev, od katerih naj bosta vsaj dva manjšinska; 3) da naj se odločitve o razdeljevanju kontingentov prostega pasu, nakazovanju, dodeljevanju itd. razglasijo vsaj skozi osem zaporednih dni na deski Trgovske zbornice; 4) da se proti tem odločitvam dovoli prošnja za novi pregled istih, na Izvršni odbor, kateri naj se zaradi tega dodeli še zastopnik Finančne intendantice in od slučaja do slučaja tudi zastopnik kategorije, kateri prizadeti prositelj pripada.

Seje so se udeležili tudi slovenski svetovalci dr. Sfiligoj, dr. Kacin in g. Bratuž. V imenu teh je dr. Sfiligoj izjavil, da izgleda zelo čudno dejstvo, da je odbor kratko in malo predložil to svojo resolucijo, ko vendar še ni bila zaključena razprava, ki jo je občinski svet pred dolгим časom v zadevi upravljanja in zastopstva v upravi prostega pasu začel. Bili so tudi predloženi razni predlogi, ki, kakor se vidi, ne pridejo niti na dnevni red. Čudno izgleda tudi dejstvo, je dejal dr. Sfiligoj, da je dr. Potrzo, ki je član odbora Trgovske zbornice in občinski odbornik, zapustil sejo, medtem, ko bi bil moral ravno on pojasniti prekinitev že začete goričanske in glasovanja po predloženih predlogih.

Prosti pas velja za vso goriško občino in za vse ograjeno področje prostega pasu, torej tudi za Sovodnje, katerega del ozemlja je ograjen in spada v prosti pas. Če bi tako ne bilo, bi se moralo reči, da prosti pas velja samo za Gorico mesto in ne tudi za okolico izven mesta in izven ograjenega prostega pasu. Tako ne bi smeli jemati bencina ljudje iz drugih krajev, in Sovodnjam ne bi pritali niti semensko olje, kava in sladkor. V tem, da so v prostem pasu, in da jim Trgovska zbornica, ki prosti pas upravlja, pa jim ničesar ne da, občutijo Sovodnje znatno škodo in je treba poudariti, da se ugodnosti prostega pasu izvajajo na škodo občine Sovodnje. Že dejstvo, da je bilo dano dovoljenje za papirnico v Rup, kaže, da je tisto področje sovodnjske občine v prostem pasu in da morajo biti tudi Sovodnje deležne koristi od njega, je trdil dr. Sfiligoj.

Pri glasovanju odborovega predloga so se slovenski svetovalci iz navedenega razloga, ker se namreč Sovodnjam godi krivica, vzdržali. Naj omenimo, da so komunisti, ki so za odborov predlog glasovali, fašisti pa ne, predložili dnevni red z zahtevami, da se zastopstvo v odboru, ki prosti pas upravlja, razširi tudi na druga področja, niso pa izrečno imenovali Sovo-

denj. Vendar so se za ta predlog mnogi demokršćanski svetovalci raje vzdržali, kakor da bi glasovali proti.

Slovenski svetovalci so ravnali pravilno, ko so v goriškem občinskem svetu dvignili odločen glas proti krivičnemu zastopstvu, ki koristi sovodnjske občine, ki ima od prostega pasu več škode, kot pa koristi. Naj omenimo, da je goriška občina s prostim pasom svoje finance uravnovesila, medtem ko morajo Sovodnjci najemati težka posojila za kritje primanjkljaja.

V ostalem pa naj omenimo še to, da je prosti pas deloma zboljšal težki položaj Gorice, ker ga v veliki meri rešujejo le naši ljudje iz Slovenije.

Kraška jama pri Poljanah

Med kopanjem temeljev za postavitev visokih železnih drog, namenjenih nekemu novemu elektrovodu, so nekateri delavci, zaposleni pri teh delih, našli ne daleč od Poljan na precejšnji votlini, za katero so se začeli takoj zanimati domači speleologi.

Neka skupina izvedencev se je že podala na kraj odkritja ter po pregledu jame, v kateri je našla precej lepih kapnikov, izjavila da je verjetno ta votlina v zvezi z drugimi večjimi in da ni celo izključen obstoj kakega podzemnega je-

zera, ki naj bi bilo povezano z Doberdobskim jezerom.

Ali so te domneve točne, nam bodo pojasnila nadaljnja raziskovanja. Če bo res prišlo do novih odkritij, bo naš Kras brez dvoma postal zelo privlačna turistična točka.

DVORJAN:

Velika noč na Dvoru

Velika noč na Dvoru. Se nosim v duši mandeljnov cvetove, a zdaj že breskov, češnje cvet nadahni, v barvi višnjevo-rdeči, belo-rahli kraši vrtove, lovov v rožicah grobove.

Velika noč je dahnila v duše trudne, krdela angelov, peroti nezamudne do nas, do Brd, z jurjevskimi Kras, rumenobeli Kristus v vsako vas.

Na Dvoru duh samotni - zamaknen v čar davnine, sledove išče - ob Prosojnm - domovine obruzi davni, ljubljani, prisotni.

Nebeško Slovo - Kristus obiskuje preproste duše kot pred tisočletji, v glicinijah Brda, Kras v zavetji

Boga, ki domovino odrešuje. Velika noč na Dvoru. Gledam Kras: Bršljanč Radosť k meni, Gospa Sveta, v podobah z grobovi vsa domača vas! Tam so ostala moja mlada leta.

Seja števerjanskega obč. sveta

V nedeljo, 3. aprila, se je pod vodstvom župana g. Podversiča sestala števerjanski občinski svet. Na dnevnem redu je bilo šest vprašanj, med katerimi tudi najem treh posojil: 3.615.000 lir za kritje občinskega primanjkljaja v letu 1958, 1.000.000 lir za opremo šole v Števerjanu in 800.000 lir za opremo nove šole na Valerišču.

Svet je nadalje sklenil povišati plačo občinskim uslužbencem, ki so tozadevno napravili pismeno vlogo na občino, a seveda v mejah, ki jih dopuščajo revni dohodki naše občine.

Govora je bilo tudi o občinskem cestarju: Ta je zares potreben, vprašanje pa je, kakor v večini italijanskih občin, kako ga vzdrževati. Zato je svet sklenil, da bo določil, koliko časa v letu bo lahko tega plačeval in po koliko na dan.

Občinska uprava je pred časom napravila poizkus za urejevanje cest in nasipanje grušč s posebno opremljenim traktorjem. Na tak način je uredila cesto, ki pelje na medanski prehod (pri Gradcu), in pa tisto proti vipoškemu prehodu na meji med Italijo in Jugoslavijo. Poizkus

je uspel in zato bo sedaj občina popravljala tako vse glavne števerjanske ceste. Tako popravljane je predvsem ceneje, po drugi strani pa omogoča tudi, da so ceste res lepo urejene.

Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje o vodovodu. Goriška občina je namreč že sporočila pogoje, po katerih bi bila pripravljena dobavljati vodo števerjanski občini. Ker hoče števerjanski občinski svet poznati pred odobritvijo teh predlogov še druge podrobnosti, je imenoval tričlansko komisijo, ki naj bi se dokončno sporazumela z goriško občino o vseh pogojih.

Števerjanska občina bi prejela mladenovo po 40 kub. m. vode z Oslavja, 40 kub. m. pa iz Gradiške, kjer so že postavljene obširnije cevi. Verjetno bo prišlo do dokončnega sporazuma še v tem tednu in potem se bo takoj pričela priprava načrta in tako seveda tudi dela za dograditev števerjanskega vodovoda.

Nove pokrajinske ceste

Na podlagi dekreta Ministrstva za javna dela bo trinajst občinskih cest na Goriškem prešlo pod pokrajinsko upravo, ki bo potrosila za njih ureditev 750 milijonov. Za kritje teh stroškov bo večji del prispevala država; ta bo namreč v naslednjih petih letih izplačala 80 odst. celotnega zneska, to je 600 milijonov.

Občinske ceste, ki bodo postale pokrajinske, so naslednje: 1. Foljan-San Pier-Trirjak-Pieris; 2. Pieris-Skočjan-Starancan-Trizic; 3. Marjan-Fratta-Romans-Villesse; 4. Kapriva-Gradiška; 5. St.Lovrenc-Marjan; 6. Krmin-Angoris-Medeo-Versa; 7. Medea-Fratta; 8. Gorica-Sovodnje-Zagraj; 9. Zagraj-Martinsčina-Devetaki; 10. St. Lovrenc-Farra; 11. Ronke-Starancan; 12. San Pier-Ronke; 13. Rubije-Gabrije.

Med občinami, ki bodo oproščene vzdrževanja nekaterih svojih cest, so tudi Sovodnje, vendar pa bo morala naša občina še precej časa čakati, da bo lahko prepustila glavno cesto proti Gorici in Zagraju in pa cesto Rubije-Gabrije, ker sta na seznamu komaj na osmem oziroma trinajstem mestu.

Ko že govorimo o cesti, bi radi pripomnili, da bi še marsikatera občinska cesta morala preiti pod pokrajinsko upravo, in med temi bi seveda ne smeli prezreti ceste Devetaki-Doberdob-Ronke, po kateri je v zadnjih časih vedno več prometa.

Dela na progji Gorica - Nova Gorica

V okviru obmejnega prometa bo brez dvoma igrala precej važno vlogo železniška zveza med našim mestom in Novo Gorico, ki jo bodo po vsej verjetnosti odprli že letos.

V ta namen so tudi na odseku proge, ki pelje od južne postaje do državne meje pri Sempetru, začeli pred kratkim dela za polaganje tračnic.

Predvidena pa so še druga dela in med temi tudi zgraditev posebnega poslopja za železniško in carinsko osebje, določeno za novo progjo.

Naši dijaki so se pomerili v lahkotletiki

V torek, 12. aprila, so bile na šolskem športnem igrišču lahkotletske tekme med dijaki naših srednjih šol. Borba za dosego prvih mest se je tudi letos razvijala skoraj v vseh disciplinah med Anselmi-jem in Di Battisto, ki sta pokazala, da se ne bojita nastopa mlajših sil. Omembe vredni je predvsem nov rekord, ki ga je dosegel Anselmi pri skokih v višino; skočil je namreč 1,68 in s tem izboljšal za

Velikonočno rimsko pismo

Kljub vlažnemu in mrzlemu vremenu ob začetku velikega tedna so prispeli v večno mesto številni romarji in izletniki prav z isto točnostjo kot lastovke. Po notranjih mestnih predelih ne manjka prometnih »spagatov«, resnih prometnih zmešnjav. Temu niso krive samo dolge motorizirane kolone tujcev, ampak številna popravila in preusmerjevanja cestnega omrežja za Olimpiado. Po številnih delih mesta zijajo brezna ali pa se kopičijo hribovi zemlje, kamenja in blata. Zaradi dolgotrajnega deževja so vsa ta dela zaostala. Preteklo zimo so bile padavine trikrat večje od povprečja.

Ze desetletja niso Rimljani tako težko in nestrpno pričakovali toplega velikonočnega vremena kot letos. Vlažno vreme pa je mešancom postreglo z bogato izbiro najraznovrstnejšega spomladanskega cvetja. Znamenite stojnice na Spanskem trgu in na tržnici Santa Maria Maggiore se košatijo s cvetnim razkožjem in nekako prikrijevajo grdobo razoranih ulic.

Letošnje velikonočne praznike praznujejo Rimljani v ugodnejših okoliščinah. Narodni dohodek se je povečal, proizvodnja se je okrepila, brezposelnost se je nekoliko zmanjšala.

Siroke ljudske množice se le malo zanimajo za dolgotrajno in zamolano politično krizo. Ljudje se odtujujejo državnemu življenju in se s posebno slastjo udajajo manj problematičnim življenjskim užitek. Politična vzgoja je za starejša pokolenja nezapeljiva, ker so se ta pokolenja v mladosti privadila, da so državne zadeve po svoji volji urejali fašisti...

Za ta pokolenja je južnjaški fatalizem pravilno opravičilo za politično brezdelje. Mlada pokolenja, v kolikor jih ne pritegujeta skrajna levica ali desnica, se izživljajo v športu, zabavi in pohajkovanju. Tudi intelektualna mladina študira le v toliko, kolikor mora, čeprav so visoke šole prenatrpane. Politično življenje šole in upravljajo v glavnem poklični politiki.

Zunanje mestno lice je že povsem praznično. Po izločbah se ne košatijo samo orjaški pirhi z amačko v vrečicah, ampak tudi številne modne trgovine, ki razkrijevajo neverjetno razkošje za dva milijona velikonočnih izletnikov, ki jih pričakujejo. Pred trgovinami s čevlji se drenja ženski del turistične invazije. Danes prevladuje navada za nakup velikonočne obutve. Pa ne morda zato, da bi novi modeli čevljev olajšali hojo, saj je velika večina romarjev motorizirana.

Pestro barvani avtobusi vseh celin spadajo v rimsko velikonočno podobo. Ti preobrazajo Petrov trg v vozni park. Tako se ta mojstrovina spaja v pompozno moderno tehniko. To je rendez-vous umetnosti s tehniko. Pobožni romarji so vedno protestirali proti takemu »onečašenju«, s katerim pa so celo cerkveni krogi kar zadovoljni, saj je to viden dokaz povezanosti katoliškega sveta z večnim mestom. Nekateri domači in tuji romarji pa z neugodjem opazujejo lahko obleden ženski svet, ki se vsipa iz avtobusov.

Tako se polagoma in skoraj nevidno spreminjajo rimske velikonočne pobožnosti v hrupno pozorišča kot je to že nekoč bilo v starem, antičnem Rimu.

Izgleda pa, da namerava papež Janez XXIII. izvesti - da se tako izrazimo - postopno čiščenje. Stara navada opravljanja velikonočne maše v noči od velike sobote na veliko nedeljo se v Rimu ponovno uveljavlja.

Papež bo velikonočno mašo daroval v cerkvi sv. Petra. Po službi božji pa bo oznanil svojo velikonočno poslanico po radijskih valovih. Po vsebini bo poslanica zopet posvečena svetovnemu miru. -ik

Zaključek šol. leta 28. maja

Pretekli teden je ministrstvo za javno vzgojo potrdilo, da se bo na šolah vseh vrst zaključil pouk 28. maja, ponovno pa bo prišel 1. oktobra. Maturitetni izpiti se bodo pričeli 20. junija v poletnem roku, 12. septembra v jesenskem, vsi ostali izpiti pa 3. junija oziroma v začetku septembra na dan, ki bo pozneje določen.

V zvezi s temi datumi moramo pripomniti, da ti veljajo tudi za slovenske šole, ne pa v celoti, ker je namreč za slovenske maturo, ki bodo tudi letos le v Trstu, predviden nekoliko drugačen urnik, s katerim so se prizadeti dijaki mogli že svojestno seznaniti.

Nikoli nismo dovolj previdni

Vsak dan ali vsaj skoraj vsak dan bremo v dnevnem časopisu o hudih cestnih nesrečah, ki neusmiljeno terjajo človeške žrtve. Zakaj vse to, ali ne pomagajo nič predpisi novega cestnega pravilnika, ki je stopil v veljavo lansko poletje?

Če hočemo biti objektivni, moramo priznati da je novi cestni pravilnik na splošno dosegel namen, zaradi katerega je bil izdan: ljudje, ki hodijo ali se vozijo po ulicah, so v zadnjih časih postali previdnejši, in sicer ne samo iz strahu pred kaznimi predvidenimi za razne prestopke, ampak tudi, ker so spoznali, da je ob današnjem prometu zares pametno, upoštevati nove predpise.

O vseh pa se na žalost ne moremo tako izraziti, marsikdo namreč še vedno misli, da je gospodar na cesti, po kateri se spušča s svojim vozilom. Kaj predpisi, kaj cestna znamenja, važna je le, da se lahko pobaha, kakšno hitrost je dosegel na oni cesti.

Enkrat, dvakrat, morda desetkrat, morda celo stokrat bo šlo srečno, a nekoga dne bo vozilo lahko odpovedalo; zadošča mala okvara na zavorah, da je včasih cesta nekoliko mokra, in katastrofa je neizogibna.

Ni treba, da iščemo kaj podobnega daleč od nas, dovolj je, da pomislimo na tragičen konec mladega Marina Lavrenčiča s Poljan, ki se je pred tedni s svojim vozilom zaletel v občestno skalo na poti, ki vodi proti Devetakom.

Kako si moremo razlagati tako strašno nesrečo? Fant je brez dvoma poznal vsak meter poti, saj se je bil po njej kdo ve že koliko kratov vozil, in prav tako je vedel za vsak njen ovinek. Toda tistega usodnega večera so bila tla zaradi dežja precej mokra. Na to pa ni pokojni Marino verjetno pomislil in vozil je zato z običajno hitrostjo in se kakor po navadi posluževal zavor, kjer je cesta zahtevala zmanjšanje brzine.

Kaj se pa zgodi na mokri cesti zaradi uporabe zavor, je marsikomu znano. Vozilo se noče več pokoriti vozaču, začne plesati sem ter tja in dostikrat se prevrne ali pa kam zaleti z lastnikom vred s tako silo, da revež obleži včasih sicer samo ranjen, a večkrat tudi mrtve.

Po vsem tem, kar smo povedali, moramo nujno priznati, da človek ni nikoli dovolj previden. Ker pa imamo na razpolago cestni pravilnik, svetujemo vsem, zlasti pa mladim, naj si ga prečita člen za členom, da se bo lahko osebno prepričala, kaj vse je treba upoštevati na cesti, če hoče sebi in drugim dobro.

Egiptovske tehtnice

Kakor med našimi kmeti, je tudi med egiptovskimi felahi denar velika redkost. Felahovo premoženje je pšenica, povrtina, mleko, maslo. Zato je bil felah Ibrahim kar vesel, ko mu je vaški pek Abdulah predlagal, da kruh, ki ga dnevno jemlje pri njem, lahko plača z maslom. Odkar sta Ibrahimu umrli obe ženi, niso več pekli kruha v hiši. Dnevno so ga kupovali pri Abdulahu po dve oki.

Tako je Ibrahim tedensko prinašal po dve oki težko štruco kmečkega masla. Maslo je v plinji pripravljala hčerka Fedja in ga s svojimi rokami oblikovala v lepo štruco.

Abulah je pričel za praznike pečti tudi po nekaj slaščic in zato je rabil maslo. Nekaj časa je zamenjava potekala v najlepšem redu. Nekega dne pa se je Abdulahu - potem ko je Ibrahim odložil svojo masleno štruco - dozdelo, da je štruca nekam majhna. Poiskal je uteži in štruca stehtal. Ostro je zažvižgal skozi zobe, ko je ugotovil, da manjka ena cela četrtina rotola (približno 10 dkg) masla.

Ce bi pek Abdulah na to pomanjkljivost Ibrahimu opozoril, bi se zadeva verjetno uredila. Abdulah pa je molčal in samo prežal, kako bo Ibrahim nekega dne zgrabil za vrat. Naslednji teden je spet manjkalo več kot četrtina rotola in nato spet toliko.

Tedaj pa se je Abdulah razjezil in se s pošvedranim koleškom odpravil naravnost v bližnje mestce h kadiju.

Oče Ibrahim se je nemalo začudil, ko ga je kadij, sodnik povabil na zaslišanje. Praznično se je oblekel in se odpravil v dve uri oddaljeno mestce.

»Ali imate pri vas doma kako tehtnico?« je kadij spraševal Ibrahim. - »Seveda jo

imamo, samo stara je že...«

»To ni nič slabega, pa so uteži tudi preizkušane?«

»Kako uteži? Uteži? O, teh pa nimamo, so se vse porazubile.«

»Nimate uteži, no, kako pa tehtate blago?«

»Oh, saj nimamo kaj. Zito tehtajo v mlinu. Kvečjemu stehtamo po kako štruco masla za peka Abdulaha, ki nam v zameno daje kruh. Njegovi hlebeci tehtajo vsak po eno oko. Tako vzamem njegov hlebec za utež in stehtam oko masla...«

Kadi se je komaj vidno nasmehnil in voščil Ibrahimu srečno pot. Po uradu se je sodnik napotil naravnost k peku in zahteval eno oko kruha. Z vsa naglico in vdanostjo mu je Abdulah postregel s hlebcom, ki bi moral tehtati natančno eno oko. Hotel mu ga je zaviti v papir, kadi pa mu je hlebec potegnil iz rok in ga položil na tehtnico. »Prosim stehtajte ga!«

»To je hlebec za eno oko«, je dejal pek in rdečica mu je zalila obraz.

»Le prinesite uteži, je zahteval sodnik. Abdulah je poskušal tehtnici pomagati s prsti, ali sodnik prstov ni izpustil iz oči. Manjkalo je skoraj en četrti rotola.

»Abdulah, je dejal sodnik z vso strogostjo, sedaj lahko presodite, da je vaša tožba proti Ibrahimu zavrnjena. Proti vam pa bom vložil novo tožbo. Ibrahim je svoje maslo tehtal z vašimi hlebci in je s tem oškodoval edino vas. Tako kot ste vi oškodovali njega. Vi pa poljufate vso vas in tega gotovo ne počenjate šele od včeraj!«

Kadi je plačal hlebec, ga stisnil pod pazduho kot »corpus delicta« in naglo zapustil pekarno.

Prijetne velikonočne praznike želita vsem Slovencem SDZ za Tržaško in SDZ za Goriško!

Reševanje faraonske dediščine

Pred osemnajstimi leti sva s prijateljem Tonetom nekega zgodnjepomladanskega dne zvečer stopila v Kairu v brzovlak, ki naju je naslednje jutro ob devetih odložil v Luxorju, kakah 240 km severno od znamenitega assuanskega jez. Proti večeru sva pot nadaljevala najprej do Assuana, nato pa še kakih dvajset km dalje do zadnje egiptovske železniške postaje Selal. Tu je konec železniškega spremljanja Nilu vse do Wadi Halfe, ki je oddaljena po Nilu navzgor še kakih 420 km po močno vijugasti Nilovi strugi. Od tu vzdržujejo vodni promet po Nilu »Sudsanske železnice«.

Do Assuana sva leto pred tem prišla s prijateljem Miranom na ogled Luxorja, Assuana in drugih faraonskih znamenitosti.

V Seladu sva se torej s Tonetom vkrca na nilski parnik in čez tri dni divjeromantične vožnje sva iztopila v Abu Simbelu z namenom, da nadaljujemo pot v Wadi Halfo čez dva dni. Iz Wadi Halfe prečka železniška proga najprej kakih šestdeset km široko Nilovo koleno, nato pa se mu spet približa vse do Karthuma, prestolnice Sudana. Od Selada do Wadi Halfe vodi skozi Libijsko puščavo karavanska pot, ki je za silo uporabna tudi za terenska vozila, vendar je potovanje še danes zelo tvegano. Lansko jesen je drzne mlade Francoze in Američane prehitela iz še neznanih vzrokov smrt od žejze.

Takrat se nama s Tonetom seveda niti sanjalo ni, da bodo dobrih dvajset let kasneje izpirale nilske vode nose Ramzesu II. in da bo ves učeni svet razmišljal, kako bi najznamenitejši spomeniki rešili na varno.

Abu Simbel je fantastičen kraj. Dolga peščena preproga na zahodnem obrežju Nila obdaja skalnati hrib, ki leži kakih 1200 km južno od Kaira in kakih 50 km severno od 2. nilskega katarakta. Dobrih 100 metrov od obrežja se dviga navpična skalnata stena z mogočnim vhomom. Zraven vhoda pa so v živo skalo vklesani stirje sedeči velikani. Polnih 1250 let pr. Kr. rojstvom so jih faraonski kamoske izklesali v večno čast Ramzesu II. Skozi dva obokana stebrišta hodnika vodi pot 55 m globoko v skalnati hrib, v svetišče. Razsežnosti kipov so naravnost orjaške. Fasada templja meri 30 m v višino. Višina sedečih kipov znaša 20 metrov. Celo vsake figure meri 59 centimetrov, nos 98, uhelj 106, oko 84, usta 110, obraz od uhlja do uhlja 417, dlan s prsti vred 264 cm...

Novi assuanski jez, ki so ga pričeli graditi pred nekaj tedni, bo Egiptčanom pripomogel, da bodo iz peska pekli kruh. Za Felaha pomeni znamenje boljše življenja. Arheologom, zgodovinarjem in prijateljem umetnosti pa povzroča bodoče največje umetno jezero na svetu resne skrbi. Grozi, da bo na tri sto kilometrov dolgem egiptovskem področju in sto petdeset kilometrov dolgem sudanskem ozemlju pogreznilo vase kulturno dediščino pol duata civilizacij. Skalnati tempelj v Abu Simbelu in sveti otok Philae, ki leži nekaj kilometrov južno od prvega katarakta sta dva najznamenitejša nubijska spomenika, nista pa edina. Je tu še ducat nadaljnjih templjev iz faraonskih, ptolomejskih, grških in rimskih časov. Je tu še vse polno skalnatih grobov, svetišč, napisov, skalnatih reliefov iz najrazličnejših časov nubijske zgodovine.

Zadnje leto so Egiptčani zaprosili organizacijo UNESCO, naj bi zasnovala mednarodno reševalno akcijo in tej želji se je pridružil tudi Sudan. UNESCO je posredovanje zagotovila, preden pa bi nudila tudi svojo lastno pomoč, je poslala na lice mesta strokovnjake, ki naj bi preučili ali so reševalne možnosti sploh mogoče in kaj bi se z njimi doseglo.

Vodna površina se bo v novem jezeru dvignila za 61 metrov. Tako bo tempelj Abu Simbel popolnoma izginil v nilskih valovih. Edino konica hriba, v katerem je tempelj izklesan, bo molela iz vodne površine.

Zato so strokovnjaki najprej preučevali

gradnjo napol okroglega betonskega zidu, ki naj bi se na južni strani naslonil na skalnat hrib. Estetično povsem nezadovoljiva rešitev. Nato so strokovnjaki razmišljali o gradnji obširnega zaščitnega okopa, ki naj bi bil oddaljen od tempeljskega pročelja nekaj čez tri sto metrov. Profesor Pietro Gazzola, znani veronski strokovnjak za zgodovinske spomenike, je predlagal, da bi celotni tempelj iz skale izžagali ter ga potegnili na vrh hriba. Ta predlog izgleda zelo fantastičen, strokovnjaki pa zatrjujejo, da je tehnično izvedljiv.

Nadaljna reševalna akcija UNESCO obravnava vprašanje otoka Philae. Ta otok je bil posvečen boginji Isis in je mnoga stoletja služil kot priljubljena romarska pot Faraon iz XXX. dinastije je na otoku zgradil prvo svetišče. Ptolomejci in rimski cesarji so otok preobrazili v pravo dragocenost. Otok pa je postal žrtev že ob gradnji sedanjega jez. Tempelj, ki je najvišja gradnja otoka, se je pogreznil skoraj ves v nilske valove. Le na poletje, ko je jez popolnoma izpraznil, se Philae za nekaj tednov zopet dvigne na površino. Sedanji jez pa bi s svojim stalnim dviganjem in naraščanjem gradnjo povsem razkrojil. Za rešitev Philae obstaja prav tako več raznih projektov.

Arheološke reševalne akcije pa se kot rečeno ne omejujejo samo na Abu Simbel in Philae. Ostale spomenike namenjajo z dosedanjih ležišč premestiti na suha in bolj gotova mesta.

Stroški celotne reševalne akcije so še povsem neznan. Za rešitev Abu Simbela navajajo zneske od 8 do 30 milijard lir. Za ohranitev Philae kakih 7 milijard lir. Vprašanje je, ali se taki izdatki izplača-

jo in predvsem ali bo mednarodna javnost pripravljena prispevati tako visoke zneske. Nadalje pa je treba upoštevati tudi to, da je nubijska puščava še nedovolj raziskana in da so letalska opazovanja ugotovila pod peskom še najmanj sto nedotaknjenih najdišč. Sudan in Egipt sta mednarodni javnosti obljubila odstop polovico vseh dragocenosti, ki bi jih našla mednarodna raziskovalna družba.

I. R.

Koncertni večer SPM

Lep in razveseljiv glasbeni večer nam je priredila SPM v petek zvečer v dvorani na svojem sedežu s tem, da je povabila goriški oktet »Planiko«, pianista Gabrijella Devetaka in violinista Komavlija.

Oktet je zapel enajst narodnih in umetniških pesmi. Moramo reči, da je bilo pričakovanje tega okteta med nami nekam skeptično. Vendar se je ta pomislek že ob prvi pesmi takoj razblinil in se spremenil v razveseljivo razpoloženje ob prijetnem poslušanju teh zdravih in zvokov zvenečih glasov.

Za glasbo navdušeni mladi pevci so večinoma delavci, ki so čez dan vsak pri svojem opravilu, pa v zvečer najdejo med tednom še nekaj časa za redne vaje, včasih celo do 22 ure. Ze to dejstvo pričča, da jim je lepa pesem pri srcu - in njih način petja že sam po sebi razodeva, da jim gre za resno delo in plemenito glasbeno stvar. Če prislusnemo vsakemu glasu posebej najdemo v tem oktetu posrečene glasove, ki se sijajno spadata v zloto celoto. Tudi na dinamiko že polagajo važnost, kar daje njihovemu petju še poseben čar. Z marljivim urjenjem se bo njih petje lahko še znatno izpililo. Le redko najdemo danes med mlajšim pokolenjem tako idealne ljudi, ki jih doslej še nisem premagale slabosti in slepo hrepenenje po rekorderstvu in duševni praznoti. Oktet je zapel pod vodstvom svojega pevovalca Francija Valentinčiča tudi težje pesmi brezhibno: Delakovo »Narodno«, Vilharjevo »Guslame«, še posebno občuteno in uravnoteženo so izvajali Mihelčič, Juvanča, Prelovca, Jereba in Preglja.

Druga posebnost večera je bilo sodelovanje znanega pianista Gabrijela Devetaka, ki je z umetniškim zanosom in gotovostjo izvajal skladbe Rahmaninova, Beethovna, Chopina, Schuberta in Mendelssohna, za kar je žel - prav tako kot oktet - navdušene aplavze številnih poslušalcev.

Simpatično učinkujoč je bil tudi nastop violinista Komavlija. Izvajal je skladbe Chopina, Brahmsa, Schuberta in Curcija.

Tako smo preživeli prijeten večer, kakršnih bi bilo treba v dobi nasilne motorizacije in kulturne brezbrzičnosti še več. Vsi izvajalci so bili toplo sprejeti in so želi polno pohvale. Pridite še!

Dnevnik Ane Frank

Svetovni uspeh gledališkega dela »Dnevnik Ane Frank« in knjižna stvaritev, ki mu je osnova, nam odkriva dvoje strani podobe naših dni. Je to strahotno slučajnostna slava, kajti, če bi si nekoč zares lahko ogledali vse tiste grozote, ki jih je zagrešil nacizem nad židovstvom in slovanstvom, če bi nekoč lahko pretehtali vse ljudi, ki jih je pokončal in jih očenili po njihovi individualni vrednosti, bi se prav gotovo izkazalo, da Ana Frank ni v tem edinstvenem smislu sinteza trpljenja in da so jo v grozotah prekosili mnogi drugi judovski in slovanski trpinji. V tej tragediji judovstva in slovanstva bi našli številne mučence, ki jih je strašna usoda postavila daleč pred Ano Frank in ki prav zaradi te svoje tehtnosti niso ustvarjeni, da bi gledališko občinstvo približilo do izvirnega doživljanja, izvirne samoobtožbe, ampak samo do cenenege, po senzaciji polhlepnege občutja.

Kako naj je človeku pri srcu ob misli na milijone, ki so temu mlademu dekletu po gledaliških in filmskih dvoranah darovali nekaj svojih solza! Zakaj naj bi bil kult Ane Frank tisti opomin na barbarstvo kot ga nakazuje svetovni uspeh tega dramskega dela, ko pa se prav v teh časih ponavljajo satanske bedarije protizidovstva ne samo tam, kjer se je nacizem zrodil, ampak tako rekoč po vsem svetu; ko se trpljenje stalno ponavlja ne samo v Južni Afriki, ampak po vsej vzhodni Evropi?

In vendar nas delo zagradi in pretrese. Lahko si dopovedujemo, da je gledališka stvaritev v nekaterih točkah vsiljiva, celo mučna. Način, kako sta prireditelja Frances Goodrich in Albert Hackett obsodila Anino sestro na popolno nepomembnost, pa se upira gledališki npravnosti. Ostaja pa vendar neposredni trenutni pretres nad strahovitim človeškim trpljenjem.

Režiser Branko Gombač iz Celja je delo z vsemi igralci čudovito poživljal. Igralci so se vsak po svoje dovršeno vživeli v svoje vloge. Mira Sardočeva je kot glavna junakinja žela še posebno pohvalo. Smotrna je bila tudi scenografija pod vodstvom Jožeta Cesarja in Ansambli je v celoti dal od sebe prav vse svoje kvalitete sile.

Po končani predstavi pa smo si morali priznati, da se trpljenje v prvi polovici dvajsetega stoletja ni omejilo na nacizem in fašizem, ampak triumfira po vseh dikaturah, s katerimi nas je blagoslovila »prosvetljena doba«. Koliko mučencev je zagrebala ruska, poljska, češka, jugoslovanska zemlja! Dokler pa bodo »moralisti delili človeško trpljenje v »pravici« in »nepravici«, dokler bodo komunistične »revolucije« čednost, »protirevolucije« pa zločin, dokler bodo vojne za ene »domoljubne«, za druge pa »imperialistične«, bodo vse solze zaman.

IZJAVA

Prejeli smo: Kot izvršni odbor kluba, ki združuje akademike različnih svetovnih nazorov in političnih prepričanj, se zavedamo, da v imenu celotnega SAK Jadrana ne moremo podpreti ob volitvah na univerzi nobene liste. Zato pa priporočamo vsem slovenskim akademikom, članom in nečlanom, da se brez izjeme udeležijo volitev in volijo med slovenskimi kandidati tiste, ki so se že doslej izkazali ali pa s svojo resnostjo nudijo zadostno jamstvo za bodočnost.

Isvršni odbor SAK Jadrana

Današnji vzgojni problemi

Ze Platon je dejal: Vzgoja mladine je temelj skupnosti. Današnja vzgoja pa se čedalje bolj spreminja v dresuro za obstanek. Strah pred bodočnostjo in prizadevanja po uveljavljanju določajo vsa današnja vzgojna stremeljenja in tudi izbiro šolanja. Pri takem pojmovanju se seveda uničuje sama substanca. Vzgoja - tudi v današnjih dneh - pa bi morala predvsem skrbeti za oblikovanje resničnega človeka. Res je, da resnični človek ne najde več polnega priznanja. Prejšnji časi so nudili ugodnejše pogoje za naravno vzgojo kot nam z njimi streže današnja doba. Kmetija je otroka približala življenjskosti, mu odpirala daljave in mu prožila možnosti delovnega do-

živetja. Vzgojni vplivi so bili neposrednejši, in učenje je v mladega človeka diralo kar samo po sebi. Od teh nekdanjih razmer smo danes že zelo, zelo oddaljeni. Otroci dorasčajo v tesnih stanovanjih in se namesto z naravo seznanjajo z asfaltom. Njihovi naravni zaposlitvi se postavljajo vedno ožje meje. Proizvodnja množičnega blaga, propaganda in najraznovrstnejše zabave se polaščajo človeka. Vse to divjanje in vrvenje neugodno vpliva na vzgojo. Se več. Pomen in naloge vzgoje se v premenljivih primerih povsem izgubljajo.

Vesele velikonočne praznike želi vsem svojim članom, podpornikom in prijateljem.

Slovensko dobrodelno društvo

Pristna, izvirna vzgoja mora nujno sle-

dit nekemu splošno skupnemu cilju, ki ga sestavljajo: družina, kultura in država. Mladi človek se mora vzgojiti za avtonomnega člana kulturne skupnosti. Avtonomen človek pa je tisti, pri katerem je njegova svobodna osebnost v celoti ohranjena. Demokracija je mogoča samo med vzgojenimi, avtonomnimi ljudmi. V kulturni skupnosti morajo prevladovati navševne vrednote: resnicoljubnost, plemenitost in lepota. Vzgoja je podpora na poti k vzgojnemu cilju. V nobenem primeru se ta vzgoja ne sme ponižati na žalostno vlogo dresure in vojaškega urjenja.

Pogoj smotrne vzgoje pa je tudi poznanje človeka. V zadnjih desetletjih sta biologija in psihologija mnogo pripomogli k dosegu tega smotra. Biologija je odkrila življenjske pomembnosti podedovanosti. Danes je že povsem jasno, da deduje človeštvo tudi duhovna in duševna nagnenja. Psihologija je odkrila novo strukturo duše: pod plastjo zavestnosti dremleje še mnogo obširnejše področje podzavesti. Zavednost lahko odrinemo, pa ostaja v podzavesti nič manj učinkovita. Civilizacija zahteva, da se odpovedujemo nagonom. Otrok se mora od odraslih naučiti, da svoje sproščene energije uporablja v plemenite namene. Krotitev nagonov, ki je istočasno izsledek in pogoj kulture, se vedno ne posreči. Če nagoni zgolj krotimo in ne tudi plemenitimo, učinkujejo prav tako škodljivo. Razvojna psihologija nas uči, da otrok ni enostavno majhen odrasel. Predvsem je v zgodnji mladosti njegovo mišljenje povsem drugačno. Igra in pravljica sta zanj resničnosti.

Ob pubertetni dobi se v mladostniku odpre nov svet. Polasča se ga strah, na katerega reagira s trmo, sanjarjenjem ali pobegom v neresnični svet. Važno je, da se te reakcije ne vkoreninijo, ampak, da jih otrok preboli. Pri tem ostaja vzgojitelj v ozadju in vodi mladostnika na »dolgi vrvice«. Tam, kjer mladostnik najde v družini oporo in razumevanje, se nimamo

česa bati. Drugače je v neurejenih družinskih razmerah. Tako imenovana kulturna puberteta, ki ne poteka vzporedno s telesnim zorenjem, se pri mnogih - zaradi splošne izgube vrednot -, sploh ne pojavlja več. Psihološka misel, ki vodi do lastne, in tujeje razumevanja, pričanja šele, v zadnjem obdobju pubertete. Samosvojkost izginja in razmerje do soljudi se bojiša.

Psihologija pa je poglobila tudi uvidevnost vzgojiteljev. Samo temeljito vzgojeni in značajno utrjeni vzgojitelji lahko pripeljejo mladega človeka do notranje svobode. Na žalost so prav nekateri slovenski poklicni vzgojitelji v tako imenovani revolucionarni dobi prejšnjih let dokazali, kako labilna je bila njihova načelnost. Za košček kruha ali namiljeno oblastnost so zavrgli vsa svoja načela in skrivili hrbtnico. Ljudje pa, ki so obremenjeni s še neresnimi notranjimi konflikti, pobijajo ali pa razvajajo v gojencu svoje lastne pogreške - in ostajajo zato slabi vzgojitelji. O tem bo bodočnost marsikaj lahko pripovedovala, posebno še v matični domovini.

Vzgoja se ne razvija brez prisiljenosti. Čeprav so kazni včasih potrebne, so vendar obnem tudi priznanje naše vzgojne pomanjkljivosti. Tudi danes nam še ne primanjkuje dobrih vzgojnih sredstev. Treba jih je samo usmerjati k določenemu cilju, da vzgoja ne razpada v posamezne akcije. Vzgoja je vedno odgovornosti polno opravilo, ki ne izhaja iz golega znanja, ampak iz prepričanja. Prav zato tudi zahtevajo moderni pogoji v naprednih državah mnogo več znanja pedagogike, metodike, psihologije, biologije in individualnega osebnega odnosa do dijaštva kot pa lestvičarskega točkovanja, ki vseh teh osnovnih temeljev vzgojevanja, sploh ne upošteva. Dobro bi bilo, če pri novi šolski prenovi, ki jo pripravljajo tudi pri nas, uvaljati točkovanje vzgojne sposobnosti in ne najrazličnejših privilegijev, ki z vzgojo nimajo nobenega opravka.

POD ČRTO

HLAPEC

Nikolaj Ljeskov

Hudo mrzlo je bilo, čeprav je sijalo sonce. Otožnost je vladala vespovsod. Celu živali so bile bliže smrti kot življenju. Nekega dne sem zagledal na drevesu velikega črnega ptiča.

»Krokara, je dejala moja mati. »Mrtev, od lakote in mrazale«

Prišel sem jokati. Nisem mogel razumeti, zakaj ljudje ne krmijo ptic in dopuščajo da neumisljeno umirajo...

»Sreča, da si prišel na svet petdeset let kasneje, je dejal stric Anton, ki je bil pri nas na obisku. »To so bili težki časi, fantek! Surovi in neumisljeni časi, ki so vžigali mogočne kričke, tako močne, da bi se morali mrtvi zbuditi in se postaviti tiranom nasproti, ki so se od lastnega rojstva dalje spozabljali nad neoboroženim ljudstvom.«

»Kaj je to pravljica, ki jo pripoveduješ, stric?«

»Pravljica? O ne! Na svetu so resnice, tako grozovite, da lahko prestanejo tudi najdrznejše fantazije. Povedal vam bom nekaj, kar se je zares tudi zgodilo.« Stric se je ozrl na drevo, na katerem je visel ptič, ki je moral izdihniti. »Morda čutim tudi jaz tako kot ti, morda se tudi meni smili uboga žival. Vendar ta občutek ne drami moje notranjosti. S tem je končalo, moj otrok, najbrž v tistih časih ko sem prvič spoznal človeško bedo.«

V izbi je bilo tiho in toplo, prisluskoval sem z vsem pričakovanjem. »Gotovo si

že kaj slišal o carju Aleksandru drugemu, ki je tlačanom podelil prostost? Ko je umrl, so bili ljudje prepričani, da je odšel naravnost v nebesa; kot dokaz njegove dobrote in pravičnosti. Takrat sem bil še mlad, malo starejši kot si ti sedaj. Tako sem že znal ločiti dobro od slabega. Na svetu so najrazličnejši ljudje: določeni gospodje ki so na svetu zato, da moramo biti previdni in jim dopovedati, da jim še dolgo ni treba lune požreti. Potem so še hujski, obsedeni, ki se jim ne more nihče postaviti po robu. Veljajo za despote. K takim je spadal tudi moj oče.«

Njegova vas je ležala ob vnožju prijetnega s prastarim drevjem pokritega hribočka. V gornje prostore je vodilo široko stopnišče. Iz okna moje podstrešne sobice sem lahko videl križ na cerkvi. Zlato se je bliščal proti modremu nebu, kot opominjevalec vseh, ki so se večnosti odtujili. Križ je cerkvi podaril Nikolaj Savič, tudi poslikana stekla na cerkvenih oknih so bila njegov dar. Z njegovih vrto in njiv so pritekala vedno nova bogastva, ki so jih greble iz zemlje tlačanske roke. Savič se na to ni oziral. Nemir ga je preganjal. Samo jaz sem vedel, kako je trpel; z vso strastjo je bil vdan višinam in globinam doživljanja, ki jih je moral vse okusiti; njegova duša ni našla v kmečkem življenju pričakovanih senzacij. Včasih so bili potrebni naravnost bolelni pretresi, da so se zdramila čustva mojega očca. Veekrat je k sebi poklical po nekaj dekel in jih puščal klečati na potresnem grahu. Zenske so javkale in vzdihovale ter moletovale despota naj si jih usmili. To je zlikovca razvedrilo za nekaj trenutkov, in smejal se je do solz.

Tu pa je bil tudi Nikita, sin kravje dekletke, ki je bila že zelo stara in napol slepa ter je živela od gospodarjeve milosčine. Savič je mladeniča dobro poznal, saj je že kot otrok pomagal pri hiši in že takrat prejemal tudi po največ batin. Drugi hlapci so Nikito prezirali, ker se ni upiral. »Ti si strahotepetec«, so mu kričali in nadaljevali svojo pot.

»Le potrpite, ljudje, jim je odgovarjal. »morda boste še pravočasno izvedeli, zakaj vse to mirno prenašam. Ali naj morda postanem morilec? Pogledal je kvišku. V njegovih očeh se je zrcalila vsa krotkost in ponižnost. Ampak prav predanost usodi je bilo tisto, kar je gospodarja razkačilo.«

Nekoč sem ga našel ob poti sedečega zraven plota s pogledom uprtim v daljavo. Dobro uro pred tem so ga strahovito prepteli. Srajca se mu je lepila na hrstu.

»Ti ubogi revež!« sem vzkljnil vse prevzet od ganjenosti. »Odravi se preč. Nikita, daleč preč od tu, sem mu prigovarjal.«

Dvignil je solzne oči, in na moje veliko začudenje sem na njegovem obrazu opazil smehljaj. O gospod! Vi ste tako dobri, Ali bežati? Bežati od tu, to ni mogoče! Naš gospod je bogat in mogočen. Res nas je mnogo, ali smo majhni in brez moči. Gospod bi nas povsod iztaknil. Bežati? Kaj bi nastalo iz nas? Nikamor drugam ne spadamo. Samo v ječo ali v pregnanstvo še lahko pridemo... Ne, bolje je počakati. Saj tudi vi veste, da nas bodo že kmalu osvojili, ali ne? Tu ostanem. Dobrota prihaja vendar sama!«

Vse bolečine preidejo, vse tudi najtežje dni zamenjajo mirne noči. Taka noč se je razgrnila čez morje, deželo in gorovje, pokrila je s svojim plaščem tudi vas in hišo gospoda Saviča.

Temne postave so se plazile naokoli. Tu in tam so se zaprla vrata. Samo male oljčne svetiljke so izdajale živahno življenje za majhnimi okni po kočah. Bil je poleti l. 1861. Aleksander, nas očca car, je dokončno zaukazal prostost vsem tlačanom. Dnevi in morda tudi tedni so pretekli, preden je novica dosegla našo vas. Kakšno veselje in vriskanje! Ljudje so hodili od hiše do hiše, se objemali in poljubljali po trikrat na vsako lice. »Zgodil se je čudež? so vzkljkali. »Prosti smo za vedno!«

Tudi pri Saviču se je marsikaj spremenilo. Nikito je povisal za nadzornika, mu določil deset rubljev plače in mu dovolil boljše kočje; ali tudi v samem očmu se je pokazala neka preobrazba. Ničesar ga ni več razveseljevalo, včasih je šepetal molitev ali pa kletvice in žugal s pestmi, kadar se je čutil samega. Oblast nad kmeti mu je zdrnjila iz rok, in ljudi ni mogel več trpinčiti.

Včasih sem ga videl, kako je hitel h Katarini, mlademu dekletu, svoji varovanki, kateri je daroval lepo kočjo z vrto, poljem in živino vred.

Neke nedelje sva se s Savičem vračala iz gozda. »Tam prihaja Nikita, je dejal moj oče. In od kod, kaj misliš? Gotovo je bil pri Katarini! Po nesreči nama je Nikita prihitel prav na pot.«

»Si bil pri Katji, fant? Kaj nameravaš z njo?«

»Poročiti se z njo, je zamrmral Nikita in se ozrl v nebo.«

»Ti si tudi eden izmed tistih, ki segajo po tujem blagu. Pa se boš ustel, bratec. Katarino sem že drugemu obljubil. In ker Nikite ni mogel pustiti prepteti, ga je ozmerjal z najgršimi posvkami. Nato je odšel.«

»Ne hodi h Katarini, sem hlapcu pripočal. »Potolkel te bo, če te najde pri njej!«

»Kaj me briga, mi je odgovoril. »Vse kazni po odpravi tlačanstva so same šale!«

Nikolaj Savič se je nenadoma ustavil in naju počakal. »Nikita, eno samo besedo... Počakaj, bratec, je godrnjal. »Eno samo besedo! Poslušaj, ne bom te odpustil - eno samo besedo... Ti si revež, kajne? No, poglej, če se pustiš prepteti kot v starih dobrih časih, dobiš po dvajset rubljev na mesec - in še sto rubljev v zlatu, naj bo v božjem imenu!«

Nikito je kar streslo. »Ha, je zaklical ves presenečen. »Sto rubljev v zlatu, milostni gospod? Sto rubljev... Z njimi lahko poročim Katjo.«

»Sto rubljev, velja, prijateljček! Pomisli samo, kako si me jezil. Tako bom govoril z Antonom. On bo opravil delo. Saj ga poznaš, on ti tako oster...!«

»Anton? Krvolok? Nikita se je smejal in pogledal kvišku. »Sto rubljev...! Kako se le svetijo!« - Nekaj trenutkov je hlapec stal še negotov pred gospodarjem. Nato pa se je obrnil proti cerkvenemu stolpu, na katerem se je svetil pozlačen križ.

»Prost si je dejal naš očca car Aleksander, je mrmral Nikita. »Varuj in neguj svojo svobodo in svojo čast!... Ne sprejemam ponudbe milostni gospod, je dejal hlapec in ponosno je odšel v svojo kočjo.«

TEŽAVE LADIJARSTVA

Italijanska trgovska mornarica se je v preteklem letu kljub rahlemu zmanjšanju tonaze in številu ladij znatno izpopolnila. Trgovska mornarica je v začetku l. 1960 razpolagala s 1299 ladijskimi enotami s skupno tonazo 4,96 milijonov brto ton, medtem ko je bilo l. jan. 1959 1313 enot s 5,01 milij. ton. Izpadek je treba pripisati demontaži zastarelih ladij v skupni tonazi 384000 ton, ki so jih nadomestile deloma nove v italijanskih ladjedelnicah zgrajene ladje (283000 ton), deloma pa nakupi novih tujih ladij (57000 ton).

Italijanska trgovska mornarica se je v tem letu po svojem obsegu nekoliko zmanjšala, zato pa je v nadomestki 340000 ton modernih ladij pridobila na svoji zmogljivosti. Nadaljni pomlajevalni proces se bo v prihodnjih mesecih še okreplil s novimi enotami, ki jih gradijo po italijanskih ladjedelnicah. Med njimi bo tudi 32000 ton obsežni prekomornik »Leonardo da Vinci«. Zasluga za dosledno izvajanje pomlajevalnega procesa pripada zasebnim družbam, ki se kljub nezadostnim državnim subvencijam trudijo za obnovo in krepitev ladijskega parka. Na drugi strani pa se pojavlja bojazen glede bodoče zapolnitve ladjedelnic, ker izostajajo nova naročila.

Dne 1. jan. 1960 je bilo v italijanskih ladjedelnicah v gradnji 196 ladij s tonazo 407780 brto ton, od teh 20 enot s tonazo 85550 ton za inozemske kupce. Poleg tega so ob istem času opremljale ladjedelnice 42 enot s tonazo 252687 ton.

Letna zmogljivost italijanskih ladjedelnic znaša 600000 ton, v gradnji pa je komaj dve tretjini te zmogljivosti, kar pomeni, da je delo zagotovljeno samo za osem mesecev na leto. Čeprav je ladjedelniška industrija v zadnjem času prešla od Finmare naročila za gradnjo štiri prekomornikov (dva po 38000 ton in dva po 22000 ton), je italijansko ladjedelništvo še vedno v zelo kritičnem položaju, ki se z dneva v dan samo še stopnjuje. Zato je razumljivo, da so paroplovne družbe in ladjedelnice koncentrirale svoje interese na ukrepe, ki jih je ministrstvo za trgovsko mornarico že večkrat obljubilo in ki naj bi pospeševali novogradnjo.

Pri tem gre za emisijo kratkoročnih in dolgoročnih posojil (do 15 let) s posredovanjem naprednega zavoda Istituto Mobiliare Italiano (IMI), ki naj bi stavil na razpolago predumje v višini 50 odst. stroškov za novogradnjo. Država bi jamčila izplačilo 3,5 odst. obresti za dolgoročna in 1,5 odst. obresti za enoletna posojila. Nadalje v pretresu podaljšanje takolimenovanega »Tambonijevga zakona« do l. 1964, s katerim bi državni proračun stavil na razpolago 18 milijard lir, kakor tudi revizija modalitet za udeležbo pri državnih subvencijah v skupnem znesku 10 milijard lir, ki jih podeljujejo za novogradnjo ob istočasnem demontranju starih enot.

Da bi država pomagala ladjedelnicam iz težkega položaja, bo ministrstvo za državo udeležbo dodeljevalo tistim ladjedelnicam, ki so nezadostno zaposlene, nova naročila s strani Finmare in Finsider. Med gospodarskimi krogi si vsekakor ne delajo utvar glede teh naročil.

V načrtu so tudi modernizacije nekaterih ladjedelnic, med katere spadajo tudi Cantieri Riuniti dell'Adriatico v Trzinu. Skupno bodo za modernizacijo porabili okrog 4 milijarde lir. V prihodnjih štirih letih bodo znašale investicije pri ladjedelnicah okrog 30 milijard lir, za tekoče leto pa je predvidenih 13 milijard. Za preskrbo le deloma zaposlenih in nezaposlenih ladjedelniških delavcev je predvidena uvedba mezdnozavarovalnega zakona.

Vprašanje je samo, ali bodo vsi ti ukrepi, katerih važnost ni podcenjevali, dovolj učinkoviti, da bi sedanjo krizo tudi srečno premostili.

Občni zbor Kmečke in obrtniške posojilnice v Nabrežini

V nedeljo dne 3. aprila se je vršil v Nabrežini občni zbor Kmečke posojilnice. Predsednik se je spomnil umrlega odbornika Ivana Pertota iz Nabrežine.

Iz poročila posnamemo, da je upravni odbor podeljeval posojila članom za gospodarske obnove na kmetijah, za pomoč gradnje stanovanjskih hiš delavcev ter za gospodarski napredek obrtnikov.

Predsednik je nato obrazložil bilanco za preteklo leto, ki izkazuje naslednje podatke: Gotovina L. 734.492.—, Naložen denar v banki L. 5.753.896.—, Vrednostni papirji L. 4.796.460.—, Vrednost teh papirjev je pa po sedanjem tečaju še višja. Meničnih posojil je bilo v začetku leta 1959 Lir 16.381.635.— a so na koncu leta narasla na 20.559.140.— Hipotekna posojila so bila v začetku leta 4.984.000.— a na koncu leta 5.212.200.— Inventar zadrage je v bilanci zaznamovan z L. 10.800.—, Skupna aktiva Lir 37.066.988.— Hranilne vloge so se v preteklem letu povečale za skoraj 4 milijone Lir, kajti v začetku leta je bilo za Lir 25.384.726.— vlog, a na koncu leta za Lir 29.032.563.— Od državnega posojila 10 milijonov Lir ima Posojilnica še v pasivu Lir 5.445.371.—, To posojilo se odplačuje redno v vbrokih vsakih šest mesecev.

Skupna pasiva v bilanci je Lir 36.869.814.—

iz česar sledi čisti dobiček v preteklem upravnem letu v znesku Lir 197.174.— kaj je za današnje delovanje Posojilnice še precej zadovoljivo.

Nato je podal revizijsko poročilo revizor g. dr. Verza, iz katerega je razvidno, da je bilo celotno delovanje v popolnem redu, nakar je predlagal, da se bilanca odobri. K razpravi se je oglasil med drugimi tudi g. Furlan Janko iz Sempolaja, ki je razložil pomen zadrage na splošno ter priporočal, da bi tudi naša Posojilnica delovala v tem smislu. Dalje je govornik opozoril, da je naša Posojilnica premalo poznana.

Občni zbor je nato odobril bilanco, ter je po kratkem odmoru izvolil nov odbor, ki je ostal v glavnem prejšnji, razen dveh mest, ki sta bila prazni. V novem odboru so: predsednik Terčon Josip, odborniki: Skrk Jože, Kakeš Franc, Colja Josip, Pipan Ivan, Pertot Celestin in Tence L. Revizorji pa ostanejo dr. Verza, Gruden Edvard in Gabrovec Emil.

Prvomajski izlet SDD

V nedeljo 1. maja priredi Slovensko dobrodelno društvo iz Trsta

IZLET NA MATAJUR

Odhod z avtobusom izpred kavarne Columbia v ul. Carducci ob 7. uri. Prijave sprejema pisarna SDD dneвно od 9. do 10. ure in od 17. do 18. ure osebno ali po telefonu št. 36275. Kjer bodo udeleženci dobili tudi vsa nadaljnja pojasnila.

ODBOR

Trst in turistična propaganda

Za letošnje turistično sezono si je Pokrajinska ustanova za turizem pripravila propagandne brošure, prospekte, lepke vseh vrst v nič manj kot sedmih jezikih (v italijanski, francoski, nemški, angleški, holandski, danščini in švedščini). Pri tem se vsak trezen in razgledan človek sprašuje, kako so mogli tako lahkomišno prezreti slovenske jezike in predvsem jezik naših sosedov Slovencev in Hrvatov iz Jugoslavije. Prav število teh izletnikov se, vsako leto večja, tako da se uvrščajo v eno izmed najštevilnejših turističnih skupin, ki se ustavljajo v našem mestu. Tu pušajo lepe denarce in tako živahno poživljajo krajevno nadrobno trgovino. Ali ti gostje res ne zaslužijo prijazne besede v njihovem domačem jeziku?

Ne vemo, kako so mogli pri Pokrajinski ustanovi za turizem, ki bi se vsekakor morala poslužiti s turističnimi strokovnjaki, tako brisrskati turiste iz sosedne republike. Res je, da si ti izletniki morda še ne morejo privoščiti bivanja po hotelih; toda v Trstu kot po vseh letovskih krajih tujski promet ni in ne more biti zaveda, ki se tiče samo gostinskih obratov.

Roberto Mayer Grego pravilno ugotavlja v zadnji številki revije »Trieste« v zroke, zakaj jugoslovanski turisti ob pri-

Ali si že poravnal naročnino?

zadnjih desetih letih povečalo za okrog 500 odst., bi se morda tempo raznarodovanja še pospešilo z ustanovitvijo Lege, ki ima za seboj kar bogato protislovensko tradicijo. Tako so v nedeljo z vsa slovenskostjo osrečili Nabrežino z ustanovo, ki naj bi pomagala izbrisati Slovence med Trstom in Trzinom.

VELIK USPEH VIOLINISTA OJSTRAHA. Dne 10. t.m. je gostoval v Verdijevem gledališču eden izmed največjih živčnih violinistov, Rus Ojstrah. Izvajal je Kreutzerjeve, Beethovenove in Leclairove sonate ter Bachove, Mendelssohnove, Prokopijeve in Ravelove skladbe na izviren Stradivarijevem instrumentu. Izredno navdušena publika je umetnika nagradila z burnimi aplavzi. Prisotni so bili tudi številni tržaški in gorški Slovenci ter vidne osebnosti javnega in kulturnega življenja. Kritika je soglasno priznala, da je bilo v našem mestu malo prireditev na tako visoki umetniški ravni kot je bil prav ta koncert.

V BORSTU BODO DOBILI TELEFON. V doglednem času bo tudi Breg vključen v telefonsko omrežje. Tako je bilo vsaj sklenjeno na seji pokrajinskega upravnega odbora. Prav tako bodo tudi v Prebenu postavili javno telefonsko govornico.

NA VELIKONOČNO NEDELJO bodo poštne uradi vzdrževali praznični urnik, na vel. ponedeljek bodo uradi odprti samo v dopoldanski urah. - Na vel. soboto bodo vse trgovine odprte do 21 ure. Trgovine restavracije pa bodo odprte v popoldanskih urah eno uro pred običajnim urnikom. Na vel. nedeljo bodo zaprte vse trgovine razen slaščičarn, ki bodo odprte od 8-21,30 in cvetličarn, ki bodo odprte od 8-13. Na vel. ponedeljek bodo zaprte vse trgovine, razen pekarn in mlekarj od 7-12, cvetličarn od 8-13 in slaščičarn od 8-21,30.

HIMEN. V cerkvi na Repentabu sta si obljubila večno zvestobo gđ. prof. VERA COKOVA iz znane družine pri Sv. Ivanu in g. ing. ALJOSA VESEL, sin pok. odv. dr. Frana Vesela, soustanovitelja SDZ. Iskreno čestitamo!

hodu v Trst ne obiskujejo tujskoprometnih znamenitosti našega področja (Miramar, prireditve »Zvoki in luča«, jama pri Brišičkih, Repentabor itd.). To se ne dogaja samo zaradi skromnih finančnih sredstev, ampak tudi zaradi pomanjkanja primerne in njim razumljive propagande. Clankar primerja, kako zanemarljivo Jugoslovane v primerjavi z Avstrijci, katerim pošiljajo vse mogoče propagandno gradivo, medtem ko morajo jugoslovanske agencije moleduvati za lepake in prospekte o našem mestu, in še te prejemo samo v italijanski ali kakem drugem tujem jeziku. Samo ne v slovenski ali srbohrvaščini.

Zato se članek upravičeno sprašuje, ali bi ne bilo pametno izrabiati sedanje ugodne perspektive ter pričeti s primerno propagando tudi v slovenskem in srbohrvaškem jeziku. Tako propaganda bi učinkovito koristila tržaškemu turizmu in tudi, boljšemu medsebojnemu spoznavanju.

Upamo, da se bodo pri Ustanovi za turizem vsaj prihodnje leto zganili in ne zamujali tako ugodnih priložnosti. Mislimo tudi, da vprašanj tujskega prometa v današnjih časih ni mogoče več obravnavaati diletantsko. Prav Italija je svetu dokazala, da je tujskoprometna industrija ne samo eminentna narodnogospodarska panoga, ampak tudi pripomoček, ki krepi in utrjuje ugled države v mednarodnem svetu.

Nekaj podatkov o tujih turistih v Trstu: Tujece je lani obiskalo Trst 93.466. V primerjavi z letom 1958 se je to število povečalo za 3300 enot. Na prvem mestu je Jugoslavija s 17.115 obiskovalci, sledijo Avstrija, Nemčija, ZDA, Francija, Svica, Grčija, Belgija, Luksemburg, kakor je razvidno iz naslednje razporeditve:

	1959	1958	1957
Jugoslavija	17.115	20.343	9.278
Avstrija	14.700	18.751	16.807
Nemčija (Zah.)	11.000		
ZDA	8.200		
Francija	6.000		

Morda ne bo odveč, če gospodom naše turistične ustanove, ki so izločili iz svoje propagande vse slovanske jezike, postrežemo v tej zvezi z bežnimi paberkami današnje jezikovne stvarnosti.

Ko se je podpredsednik Združenih držav Nixon odpravil na obisk v Rusijo, je trikrat tedensko obiskoval tečaj ruskega jezika. V Tirani sta se kitajski vojni minister in predsednik albanske komunistične vlade pogovarjala po rusko - brez tolmača. V Parizu nimajo dovolj učiteljev rusčine, da bi lahko zadostili številnemu navalu dijakov in razumnikov, ki bi se radi priučili jezika Tolstoja in Puškina. Tudi za srbohrvaščino vlada v Franciji veliko zanimanje.

»Pravde«, ki je vodilni dnevnik ruskih boljševikov, prodajo izven sovjetskih meja dnevno po 45.000 izvodov, v zahodni Evropi po 5000. V Združenih državah vodi 18 televizijskih družb tečaj ruskega jezika. Na Dunaju deluje kakih 30 tečajev za učenje srbohrvaščine in slovensčine. Tudi v Italiji se je pouk rusčine v zadnjih letih potrojil. In končno se je v Trstu na razpis generalnega komisarjata prijavilo k pouku slovensčine nad 400 uradnikov, sprejeli pa so jih - zaradi pomanjkanja kreditov - dva ducata. Sodobni gospodarstvenik z vsjo pozornostjo prisluškuje javnemu mnenju in je s tržno analizo v najtesnejšem prijateljstvu. Gospodarska načela pa veljajo tudi za turistične ustanove.

Mednarodnost na tramvajih

Ravnateljstvo cestne železnice v nemškem mestu Hannover je namestilo se-

Tržaška kreditna banka

Ko je l. 1918 postavilo Trst pod italijansko upravo smo imeli Slovenci v mestu 9 denarnih zavodov. Med njimi je bila Jadranska banka s 30 milijonov kron glavnice. Zadnji slovenski denarni zavod je bil Tržaška hranilnica in posojilnica. Ta je bila ustanovljena že l. 1889. Ponosno stavbo Posojilnice, »Narodni doma«, kjer je danes »Hotel Regina«, so fašisti l. 1920 požgali. Z velikim trudom so naši požrtvovalni predniki zavod obnovili, fašistični režim pa ga je l. 1940 dokončno razpustil. Premožanje Tržaške hranilnice in posojilnice so oblasti izročile zavodu »Cassa di Risparmio« v Trstu.

Za časa zavezniške zasedbe so se tržaški gospodarski in demokratični Slovenci zaman trudili, da bi si na novo ustanovili lasten denarni zavod. Rim je tako ustanovitev s posredovanjem zavoda »Banca di Italia«, ki je pod zasedbo fungiral kot državna banka, dosledno odklanjal. Tako je ta zamisel zamrla.

Ko je prišlo do dejanske likvidacije STO, je sprejela rimska vlada med drugimi pogoji, ki jih je jugoslovanski režim postavil za prepustitev Trsta Italiji, tudi obvezo, da bo idejni pristajatelj jugoslovanskega režima dovolila ustanovitev lastne banke. Odrava STO je prinesla tržaškim titovcem več podobnih kolačev. No, sodbo o tem ozkosretnem in pristranskem favoriziranju ene same stranke prepustimo v tem trenutku zgodovini.

Tržaška kreditna banka je danes dejstvo. O njej smo svoje mnenje povedali. Če je Italija z londonskim posebnim statutom sprejela dolžnost za podelitev ustajnovnega dovoljenja, potem mora banka tudi zaupati vse pogoje za njen svobodni razvoj in napredek. Doslej je Tržaška kreditna banka v svojem mednarod-

nem poslovanju z devizami in valutami težko prikrajšana. Ne vemo, ali je bila londonska obljuba tako ozkosretna, zavedamo pa se - in tega se morajo zavedati tudi merodajni činitelji -, da sodobni denarni zavod ne more razvijati svojega poslovanja v pomorskem emporiju, kakršen je Trst, če so mu prav v mednarodnih plačilnih in nakazilnih transakcijah zvezane roke. Tako zadržanje ni v skladu s prevelikimi obveznostmi londonskega posebnega statuta, ki ga ni mogoče zanikati.

Dne 13. marca je zasedal prvi letni občni zbor Tržaške kreditne banke v Trstu. Iz bilance je razvidno, da ima zavod na tekočih in hranilnih vlogah 174 milijonov lir zaupnega denarja. Od glavnice 600 milijonov lir, je bilo vplačanih 120 milijonov lir, čisti dobiček pa je znašal 161000 lir. Za nekajmesečno poslovanje so te številke presenetljivo zadovoljive. Zaupanje v banko se krepi in zavodu se obeta ugodna bodočnost.

TRŽAŠKI PREPIHI

Vrhunski rop

Nepalski ministrski predsednik se je vrnil s svojega obiska v Peking. Na obiskih se rdeči posnemalci despotičnih azijskih vzornikov zvesto držijo načela podkupovalnega obdarovanja. Hruščev je po Franciji delil svoje spuntike kot deli abesinski cesar talarje Marije Terezije. Tudi Francozi niso skoparili z darili za Moskvo.

Tudi nepalskemu gostu se v Pekingi ni dogajalo drugače. Ministrski predsednik Koirala je poleg drugih daril prinesel domov tudi novico, da so rdeči sinovi neba v Pekinu mnenja, po katerem leži najvišja gora sveta, Mount Everest, na ozemlju Rdeče Kitajske.

Vse do današnjih dni niso Nepalci nikoli dvomili, da bi se ta znamenita gora mogla pomakniti v komunistični raj. Prav oni so bili tisti, ki so raznim odpravam izdajali dovoljenja za vstop na goro. Sedaj pa so rdeči kitajski žeparji Nepalcem povedali, da bodo taka dovoljenja od sedaj naprej izdajali Maočetungovi podaniki.

Mala nepalska državnica, ki je doslej uživala mednarodno spoštovanje prav zaradi posesti najvišje gore na svetu, je sedaj tudi ob ta edini zaklad svoje dežele. Komunistično žrelo res nima dna. Če rdeči Kitajci že ne morejo na vrhunsko konferenco, so se vrgli pa na vrhunsko tatvino. Kako bi naši vidaljevci dejali taki tatvini? Ljudskodemokratična pridobitev.

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za vstopne in sprejemne izpize za klasični licej do vključno 18. maja t.l. Pojasnila daje tajništvo Znanstvenega liceja v ulici Lazzaretto večerje 9/II vsako dopoldne od 10 do 12 ure.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo 17. t.m. ob 15.30 v prosvetni dvorani »A. Sirka« v Sv. Križu, v ponedeljek 18. t.m. ob 16.30 v prosvetni dvorani na Opčinah, v sredo 20. t.m. ob 20.30 v kinodvorani v Skednju, v nedeljo 24. t.m. ob 16.30 v Avditoriju v Trstu, v ponedeljek 25. t.m. ob 16.30 na Kontovelu

FRANCES GOODRICH
in ALBERT HACKETT

Dnevnik Ane Frank

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Dogodki doma

V NABREŽINI SE JE IZLEGLA LEGA. Raznarodovanje občine Devin-Nabrežina in spreminjanje njenega etnične značaja se po vnaprej izdelanih načrtih nadaljuje, kljub londonskim določbam in nespornemu zatrjevanju. Najprej so na nabrežinskem ozemlju, ob glavni cesti zgradili posevno novo naselje s številnimi prišleki. Teh se je v zadnjih letih nabralo za kar lepo vas. Število volilnih upravičencev, ki so bili rojeni kjerkoli samo ne v devinsko-nabrežinski občini, raste kot gobe po dežju. Ker se je torej število italijanskega prebivalstva v tej občini v

Vesele Velikonočne praznike želi vsem svojim klientom in prijateljem

BRIVSKI
IN DAMSKI
SALON

Devetak

Nabrežina - Tel. 20-123

KROJAŠKI SALON
ZA DAME IN GOSPODE

Ivan Smerdel in Baučer

Viale XX Settembre, 22

Se priporoča - Cene ugodne

BANKA

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST, UL. FABIO FILZI ŠT. 10
TELEF. ŠT. 38101

BRZOJAVNI NABLOV: BANKRED

POZOR! Potujete v Rim?

Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel-Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrežite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!

APRIL

1960

VELIKONOČNA LITERARNA PRILOGA SLOVENSKE PROSVETNE MATICE

IVAN PREGELJ

Kar smo že dolgo pričakovali, se je zgodilo sredi letošnje zime: v nedeljo 31. januarja 1960 je umrl v Ljubljani profesor dr. Ivan Pregelj, velik in značilen slovenski pisatelj. Izdihnil je v 77. letu življenja. Dva dni nato so ga pokopali v Dravljah nad Ljubljano, kjer je sam želel počivati.

Uradni molk o njem v domovini je nasilno pretrgala smrt. Po petnajst let dolgi krivici, ki jo je kot profesor s skromno pokojnino tiho in brez protesta prenašal, tako kot je krotko prenašal tudi mučno telesno bolezen, po petnajst let trajajoči odrinjenosti in pozabi je končno njegova smrt zbudila vest v marsikom — in ni bilo moč več molčati. Prebrali smo nekaj spominskih člankov: v vseh je bila na koncu izražena želja, da bi čimprej izšel v knjigi izbor najboljšega, kar je Pregelj napisal. Ob grobu je govoril Pregelju prof. France Koblar, ki je bil kot kritik najbližja priča pokojnikovega umetniškega vzpona v prvem desetletju po Cankarjevi smrti, torej nekako od 1918 do 1930. Koblar je govor zaključil pogumno, ni se ga pa upal objaviti v štirinajst dnevniku »Naših razgledih«, ki so imeli prostor že pripravljen zanj in so ga morali potem izpolniti z obširnimi odlomki iz »Tolmincev«.

Pregelja je dala naši književnosti Tolminska. Dobrotniki so mu omogočili študiranje. Sam se je učil literarne umetnosti iz knjig; bil je namreč nenavadno načitan. In vrh vsega se je vse življenje odločno priznaval h katoliški veri in morali. Rodil se je leta 1883 pri Sv. Luciji na Mostu iz zelo revnih staršev. Zgodaj je osirotel in domači župnik Fabijan je odtlej skrbel za njegov telesni in duševni kruh. Srednjo šolo je naredil v Gorici, potem pa se je po daljših bojih odločil, da odide na Dunaj. Cez pet let se je vrnil v domačo deželo kot profesor. Nastopil je službo: vidimo ga v Gorici, v Pazinu, v Idriji. Leta 1912 je prišel v Kranj na Gorenjsko, od koder je bil l. 1925 premeščen v Ljubljano. Upokojen je bil l. 1946, star triinšestdeset let.

Po obsegu se Pregljevo pisateljsko delo lahko meri s Cankarjevim. Kaka polovica ga je v desetih zvezkih Izbranih spisov. Med najboljše, kar je napisal, spadajo romani »Tolminci«, »Stefan Golja in njegovi« in »Plebanus Joannes«, ki tvorijo njegovo tolminsko trilogijo. Sočne so Pregljeve biografske povesti »Odisej iz Komen-

de«, »Zgodbe zdravnika Muznika«, »Simon iz Praše in »Na vakance«. Čudoviti sta idili »Otroci sonca« in »Osmero pesmi«. Nepozaben ostane bralcu »Bogovec Jerneja«.

Slovenski književnosti je dal Pregelj tako sočen, pester in svetel delež, tako jo je obogatil vsebinsko, miselno in oblikovno, da so nekatere njegove umetnine že kos naše klasike. Ni bil kritik družbe kot Kersnik ali Cankar, ni bil gol fabulist kot Jurčič in njegovi epigoni, širši, mnogostranejši je bil od Tavčarja: bil je doslej največji slovenski katoliški pisatelj — neprimerno globlji od Finžgarja — duhovnika.

Njegov veliki vzgojitelj in vzornik je bil dr. Anton Mahnič, ki je od pisatelja zahteval; naj piše resnično, dobro in lepo. In Pregelj se je prizadeval, da bi pisal po zamisli tega velikega Kraševca.

Lahko bi rekli, da ni nihče med našimi pisatelji do danes tako grebel po

človeški duši, razpeti med pekel in nebo, kot ravno Ivan Pregelj. Pravilno je razumel veliko nalogo književnosti, ki je: človeku odkrivati človeka. Kot mož globoke vere in obenem močno čutne narave je najrajši prikazoval boj med duhom in telesnostjo, ki ga doživljajo vsi naravno in npravno zdravi ljudje; prikazoval je usodepolno razdvojenost človeške narave.

Zato bodo njegova dela, vere, upanja in ljubezni polna, napisana v edinstveno sugestivnem, sočnem, slikovitem in bogatem slogu, dela o notranjih bojih in zmagah, o samozatajevanju in sreči še dalje vedrila in osrečevala bralce. Kakor je zdravo vino tem boljše, čim dalje je v sodu, tako bo rasel tudi Pregelj. Čas mine, a kar je rodil dobrega in velikega, to ostane. Preglju se ni bati preskušnje. Kdor je s tako strokovno pripravljenostjo, s tolikšno srčno prizadetostjo in s toliko ljubeznijo upodabljal resnico, ustvaril lepoto in kazal pot, ni mogel sejati v veter. Veliko naše današnje trpkosti bo skopnelo, ko bo prišla v Ljubljani na knjižni trg knjiga Pregljevega izbranega dela: oddolžitev domovine svojemu velikemu sinu

V. BELICIC

Drobni spomini

Tista neskončna ravnina, suha in prežgana od sonca, je moj prvi, najdražji svet. Na obzorju se zgublja v modro, neskončno daljno in skrivnostno nebo. Uboga zemljica! Vse na njej je majhno in skrivenčeno, vse se s poslednjimi napori oklepa zemlje in razrašča neštene korenine pod njo, kot bi se balo neba. Tam je žgoče sonce, ki izsrka iz nje poslednjo vlago, izpije iz listja in rastlin sleherni življenski žilico in moč. Od tam prihajajo besni poletni nalivi s hrumečim vetrom, pred katerim vse trepeti in se tišči k zemlji. Preko nje gredo jesenske slane in zimski mraz, in ptice selivke jo obkrožajo v rdečkastem večernem siju, preden si z otožnimi klici, dopovedo da je čas za odhod.

To je življenje te moje ravnine, tega mojega velikega doma, ki je svobodno razprostrt med nebom in zemljo. Večno je lepo in prtajeno poje z vetrom o svojih divjih spremembah: o listju, ki se zgublja v blatu, o listju, ki na novo brsti; o pticah, ki so zapustile vse v mrzli samoti, o pticah, ki bodo že kmalu čivkale na sleherni veji; o ciklamnih, ki spijo pod težko rušo in grobljami, o ciklamnih, ki bodo odprli svoje v tla sklonjene čaše in dehteli pod bori: prinesli bodo čudovito mirno jesen s sivim nebom in z žarečimi grmi reja.

Kje je tisti čas, ko smo polni zaupanja in občudovanja poslušali starko, ki nam je bajala o skritem Atilovem zakladu: skrit je na Gradini in cveti na kresno noč, a ga varuje vrag? Da bi zaklad še zrasel v naših očeh, nam je pripovedovala o ljudeh, ki so pa že davno spali pod gomilo. Zaželeli so si zaklada in so se odpravili na hrib z lopatami in vsemi pripravami. V tistem času so povsod naokoli po vaseh že ugasnili kresovi, povsod so že zagreblji žarišče, da so se razpršile v zrak zadnje svetle iskre. Čez črno pogorišče so zarisali križ, da ne bi zli duh storil kaj škodljivega v temni noči. Nekaj zlega je lezlo možem v duše, ko so se vzpenjali po temi navzgor, morilo jim je pogum in slo po nenadnem bogastvu. Ko so v določenem kraju zapazili zlato, ki je brstelo v ognjenem razcvetu više in više, so obstali kot oslepljeni in so hoteli tja. Tedaj pa so od nekod zaslišali strašen žvenket verig: vrag je rožljajal z njimi po skalnatih pečinah, razsrjen, ker se je nekdo drznil prezreti čuvaja ogromnega Atilovega zaklada. Može so se drug za drugim razbežali po hribu navzdol, ne da bi si pogledali v obraz ali vedeli drug za drugega. Tista noč jim je pregnala slo po zlatih zakladih.

In tako nas je postalo strah v božji naravi, vsa njena lepota se je zdela povezana z vražjo močjo. Nihče ne bi ponoči rad zablódlil v tiste samotne gmajne. Ljubili smo jih, ker so bile del nas samih, ker smo bili prav taki kot nezreli sadovi divjih jabolčic, hrušic, fig in brinja. Sovražili pa smo tiste znane, izhojene steze in ožgano travo, ker smo bili prisiljeni tam živeti.

Lepega dne smo se napotili na konec gmajne, tja, kjer se pred očmi odpre prostrana Furlanska nižina. Dolga ozka bela cesta se je vila do tja, kjer so v megli stale hiše pri hiši, kamor je segalo oko. Po sredi je vlak pihal belo paro in tam naprej so se nad hiše dvigali žerjavi in tam poleg je bilo morje.

Tam so ljudje in tam se dogaja človeško življenje, ie nekaj počasi in uspavalno šepetalo na uho. Tam so ljudje, dobri in prijazni ljudje, ki imajo vedno le smeh na ustnicah. Sprejeli nas bodo v svoje hiše, če jih pojdemo obiskat. Cudovite stvari se dogajajo tam doli.

Tako smo ubogi samotarji strmeli v svet pred seboj in hrepeneli po ljudeh, živih ljudeh, in smo hrepeneli po življenju in čudežnih, pravljicnih stvareh. In vendar so tako mamljivo dehteli ciklamni in vabili, in bori nad njimi so opominjali s svojim slovesnim stoletnim šumenjem, a vse zamam: v nas se je prebujal človek.

BRANKA

Moja pomlad

Prva lastovska z oddaljenega juga je prinesla s seboj tudi pomladni pozdrav naših dragih v svetu. Danes je dedov god in skupni praznik družinske topline.

Sestrični Sonja in Olgica, me iz zasneženih gorá, vabita na bele sončne višave.

Tam ob vodnjaku, sredi prekopanega vrta, se odpirajo prvi cvetovi skrivljene, a vsem vetrovom kljubujoče breskve. Kako bi bil oče vesel, da še enkrat vidi v cvetju edino preostalo drevo, ki ga je sam cepil.

Tam za hišo hlomastijo traktorji. Na vrtu, ki ga je ded še nedavno obdeloval z veliko ljubeznijo, pripravljajo temelj za novo cesto. Niti sledu ni več o beli, bohotni, noni tako ljubi majnici.

Onkraj potoka je Petre danes nabral prvih cvetic, da bi jih daroval mami. Pri stari, napol porušeni vrtnarski hišici še zeleni ovelo grmičje, na katerem je še lani zraslo toliko lepih in raznovrstnih vrtnic.

Jutri pojdem pogledat, ali je že v gozdiču kaka zgodnja vijolica, da jo mama dene pred očetovo sliko.

Iz kleti smo pospravili črni humus, v katerem je bila zakopana zimska solata. Tudi sosedovim je letošnja pomlad prinesla marsikatero razočaranje. Tam, kjer so se še novembra bohotile krizanteme in drugo jesensko cvetje, se danes razprostira obcestni nasip in cementno zidovje.

Beli, kot zasneženi mandeljni s Turkavca ponosno razprostirajo cvetove, kot bi hoteli povedati svetu: še smo tu na domači zemlji. Na njih se ob lahнем vetrčku poigravajo metuljčki.

Gotovo me že prihodnji mesec ne bo več tu, v kraju moje mladosti in pomladi. Bog ve, kje se bom srečal s poletjem.

DREJC

POMLAD

*Gruda se cunj
osvobaja,
a brž si goloto
zakrije,
nafakne si
masko zeleno,
prosojno tančico,
da ženin
ves zlat
more do nje.
Že akvareli
se v gneči
vrtijo,
zbrani
za rajsko gostijo.*

*Gobavcev trume,
skromne ženice,
vitezi stari, ponosni,
novorojenčki nestrpni
ustne drhteče
molijo.
Mati si prsi
razgali,
napaja,
omamlja:
poslarstvo
je svoje
spolnila.*

PREGARC ALEKSIJ

Služba

Star očetov prijatelj, ki že nekaj desetletij prebiva v Lombardiji, me je nepričakovano obiskal. Prinesel mi je veselo novico, da me čaka služba in zaposlitev. Prav lepo sem se mu zahvalil za skrb, a takoj mi je bilo malo hudo. Cutil sem, da se ne bom mogel odzvati, preveč me je priklepalo srce na domači kraj.

Kar nerodno mi je bilo in res nisem vedel, kako bi se gospodu zahvalil. Na misel so mi takoj prišli številni brezposelni prijatelji. Vprašal sem se, zakaj bi moral iti prav jaz, ko je toliko drugih, ki so prav tako potrebni in sposobni. Razum me je gnal v kraj službe, ali srce mi je prišepetavalo: Govori vsaj prej z Dragom, Francijem, in Joškom. Morda ti bodo oni svetovali, kako in kaj! Ni bilo časa, gospod je želel takojšnji odgovor...«

Trpko mi je bilo pri srcu, ko sem mu odgovoril, da ne pojdem tja. Koliko lepih načrtov in ugodnosti je skoraj gotovo šlo po vodi!

Upal sem, da se bo ob prihajajoči pomladi vendar že odprla še vedno zaprta školjka moje prihodnosti. Le zakoreninjenost v domača tla je bila premočna in zato sem odločil, da ostanem, tudi ako mi bo še huje, tu ob teh livadah in gričih nedaleč od Krasa in našega morja.

In tako sem si ob tolikem premišljevanju o svoji usodi in bodočnosti zaželel malo sproščenosti.

Lepe februarske nedelje sem jo popoldne mahnil proti Sentmavru. Svetlo zimsko sonce je topilo zadnji sneg. Na še skoro zamrznjeni livadi sem zagledal prve zvončke. Nabral sem jih nekaj, da jih ponesem očku na grob. Saj je že dolgo, kar sem ga izgubil, in vedno bolj čutim, kako mi manjka njegovih modrih in preprostih nasvetov. Po cesti srečam Lojzeta in Marjana na vespi najbrže proti Gorici. Razjašeta. Pozdravita me in se mi približata s trdimi koraki, polnimi nenarejene samozavesti - kot bi svojo bodočnost že poznala. »Kaj pa ti?« - me nagovorita. »Čakam pomladi«, jima odgovorim. »Kako bo lepo, ko bo po kotanjah še več cvetja,« je rekel Lojze.

Opogumila sta me. Tedaj sem se zatrdno odločil, da se pod nobenim pogojem ne oddaljim od rojstnega kraja in od slovenskega okolja. Lahko da bi daleč od doma bolje in predvsem brezskrbneje živel. Ali pravi človek ne išče samo koristi in udobja. Cesto si prav med trnjem in osatom utira pot k vriskajoči sreči in lepši bodočnosti, ki mora priti.

Tujina. Ta beseda se mi je skoraj zastudila. Tam daleč od doma bi izginila iz mene tista kmečka preprostost in prešernost, ki jo skrivam v sebi. Zapustil bi za vedno svet rane mladosti in lepih spominov. Tudi moja duša bi dobila tuj značaj. Postal bi številka, pisarniški avtomat, zaprt v palači, kjer vlada le hladen razum v obliki računov. Človek pa ne živi samo od kruha.

SOSKI

Pričakovanje

Hotela sem napisati zgodbo o Vas. Nekoč sem mislila, da znam pisati.

Vse je bilo tako jasno. Vedela sem za vsako besedo, ki jo bom postavila na papir. V mislih sem sedla za pisalni stroj, prsti so sledili mislim, misli so prihajale iz srca. Ta list naj bi pomagal, da razpihnem meglo med nama. Hotela sem povedati v črkah, da Vas imam rada, da si nisva tujca.

Glejte, pa ne znam več pisati.

Noč je, in po polknih polzijo težke kaplje. Nekje zaškripa podboj. Sence se kot modro predivo umikajo proti oknu.

Sedite bliže. Vem, spet ste zgubljeni nekje v neznanem svetu. Vzela bom Vašo roko med svoje dlani. Ker je nocoj eden večerov, ki so pričakovanje. Ker nocoj ne morem prenašati tišine, ki pada plosko med naju. Ker prihajajo iz teme divje želje, vprašanja iz vekov. O človeku.

O času.

O ljubezni.

Ali čutite?

Ob morju cveto mandlji. Zrak in zemlja sta prepletena v toplem pomladnem vetru. Prst je polna sonca. Diši po sveži travi, ki je komaj pognala, vsa svetla, na brežuljkih ob borovih gozdičkih. Nebo se je obarvalo z novo sinjino in preko latnikov zvenijo mladi glasovi. Dolí v mestu zazvoni. Topel srebrn ton počasi in nežno pada; čist in svetel, kot bi vsaka nota priplavala v svojem mavričnem začaranem krogu. In še preden utihnejo zvonovi, že izgine mesto in soba in morje in sonce, in z zaprtimi vekami pozdraviva žareči afriški zaliv, mizaste oblike gora v zraku, ki podhrteva od vročine. Iz polmraka se pa nenadoma spusti noč, kot bi na zlato žarenje sonca spustili pajčolan.

O, saj še veste: Bili ste srečni, ko ste govorili o mladosti. Kot trijančenje so zvenele Vaše besede v čistem zraku. Govorili ste o bregovih, kjer je cvetela materina dušica. Tam ste spoznali, kako zori grozdje v poletni vročini in kako se blešče gabri v pomladnem dežju. In videla sem, kako se odpirajo zelene doline, kjer se je med gozdovi izluščila jasa. Potem ste zaprli polkna, ker se je dan nagnil, in stopil k nerodno izrezani skrinji. Izgovarjali ste topla imena dobrih bitij in v imenih je zvenelo nekaj razočaranja, nekaj bolesti in tudi smrti. Kako lepo je bilo živeti v svojem domu, sredi domačih stvari, v tihih sobah! Pod okni so cvrčale prve zelene kobilice.

Tako so Vam plahutali oživali spomini in trkali, tako so kipela jutra. Vzblestelo je satje v čebelnjakih, kjer so konice čudno lepo obarvane - iz umaknile so se vse bridke noči, kot bi jih tople roke odnesle v pozabo. Spet zadiši sredi belo pogrnjene mize, kakor bi oče pred davnim časom nalomil ajdovca. Avemarijo zvoni in noč se spušča, vsa modra kot zrela borovnica.

Vedeli ste za ostro vznemirjenjé noči v pozni pomladi, ko diši mlada trava v topeči se vročini. Poznali ste duh kleti, pajčevin in starih sodov, kjer je mošt zorel v vino. Poleti je bil to sladki vonj otave, polzrelih breskev, potem spet duh po pečenih kostanjih in spomin na lončkanje pred ognjem.

— Ker je nocoj eden večerov, ki so pričakovanje. —

Glejte, tako gremo skozi življenje in se sramujemo svoje ljubezni. Sedimo vsak dan skupaj, govorimo iste besede, a smo vsak v svojem svetu, v večnem šumu cest, in med nami je zavesa neizgovorjenih besedi. In čakamo. Mladi čakamo, da bo čas mahoma razgrnil zaveso in da si povemo, kako smo si dragi. Življenje gre naprej in nekega dne pojde mimo. Ostal bo le spomin s težo neizgovorjenih besed.

V žametni noči se odpirajo vijolični cvetovi, prikazujejo se od razdalj in časa obledeli obrazi. Nagnemo se nad Vaše tiho življenje in tedaj vprašate: Kaj želiš?

Da: kaj želim?

O, če bi mogla, če bi le mogla odgovoriti! Prijela bi Vas za roko in nalonila glavo na Vaše prsi in rekla, tiho - da bi glasne besede ne motile razpoloženja: - Želim, da smo blizu. Recite mi, kako Vam je. Želim, da tudi Vi vsako jutro pogledate v nebo in na lipe od rose mokre, iz leta v leto. Da pričakujete s trepetom marec, ker prihaja pomlad. Da čutite isti stari sladki občutek presenečenja, ker se je odprl drobní cvetek in zlegla nova žuželka. Da poslušate čudne glaso ve tra in gledate, kako letijo divje gosi čez ravnico, druga za drugo v ravni vrsti... In potem nič... Samo sive ledene plošče, ki butajo ob bregove motne reke; obzorje, ki preneha v snegu, in tiho vprašanje: Zakaj ste žalostni?

— Ker je nocoj eden večerov, ki so pričakovanje. —

Naj se primaknem bliže. Rada bi iz Vaših oči uganila odgovor na življenje mladosti. Iz Vašega srca bi zajela modrost. Rada bi dobrote. Rada bi ljubezni. Rada bi se nagnila nad Vas in rekla: Dajemo Vam svoja srca in vidimo življenje, ki se izgublja. Ni to usmiljenje, ker ste nam potrebni. Vi ste bili drevesa s krepko utrjenimi koreninami. Bogastvo in sreča, to je bilo v rokah usode. Toda človekova dolžnost je, da je to sprejel. In Vi zdaj to sprejemate. Kolikokrat ste mi že rekli, da je na dnu vsak človek obsojen v osamljenost. Te osamljenosti nočem, ker je krivična in zla. Nočem, da sva dan za dnem skupaj, in vendar sama. Ali veste, ali res veste, kako Vas skušam razumeti in prebresti leta, strašno kopico let, ki naju ločijo?

Skušam pisati. Nasmehnila bi se in Vam prožila svoje roke. Močne so in zdrave. Glejte, tale pisani kamenček mi je danes prinesel moj fantek. Njegov zaklad je. Dajte mi svojo dlan, stisnite kamenček v svojo pest in ga hranite. Čisto topel je še od dečkove ročice, kot mucek, ki ga vzameš iz košarice; in nežna toplota se širi v Vaše prste.

Ne bojim se več, da me ne bi razumeli, če Vas zdaj objamem. Ni me več strah Vašega pogleda. Vem, ljubili ste vrhove domačih planin, čiste obrise svoje

dežele. In ko je veter razgibal veje španskega bezga in so se stresli cvetovi kostanjev in ste začuli visoko pesem, ste se vrnili v borove gozdove...

Vzemite me s seboj. Svetli veter prinaša duh po brinju in smoli borovih iglic, preperle trave, suhe zemlje. Neslišno šumi: danes... danes... Nekaj mehkega je to, in divjega in svobodnega. Trka na vratca, spušča zapahe in naju vodi v zlato in modrino, v svobodo, ljubezen in sončna jutra!

— Mislim, da tega pisma ne boste nikoli imeli v rokah. —

A. RUVEN

O C E N E

mladinskega literarnega natečaja SPM

Spet je tu pomlad: prebujeno življenje cvete v gorkoti in obeta sad. Stari in novi prijatelji so se odzvali »Utripom«. Prišle so črtice in pesmi. Jugozahodni rob duhovne Slovenije še vedno goji svojo besedo v leposlovju. »Utripa« skušajo, kolikor pač morejo, poživljati ta ogenjček. Letos že četrtri prinašajo bralcem za veliko noč, kar so mogli najboljšega zbrati: toplo ljubezen do rodne govorice in do rodne zemlje.

Cisto nakratko bi se radi pomenili s sodelavci, ki so se odzvali literarnemu natečaju.

BRANKA. Hvala Vam za veliko zvestobo! »Drobni spomini« (učinkovitejši bi bil kak drug naslov) vnovič potrjujejo, da ste nadarjeni. A zakaj tako malo pišete? V liričnih črticah bi lahko mnogo povedali. Približajte se življenju, ki je okoli Vas, da bo Vaša lirika imela plastičnejše ozadje - in pišite! Bilo bi škoda, če bi zakopali talent.

DREJC. Tako kratka je »Moja pomlad« - in vendar je toliko srca v nji! Kdor napiše takšno stvar, naj ne odlaga več peresa. Oči imate, da gledate, srce imate, da se spominjate in čutite, beseda Vam je dana, da lepo govorite. Po pravici še veliko pričakujemo od Vas.

A. P. Tri pesmi ste poslali. Za najboljšo, »Pomlada«, ni bilo pomisleka. Dasi je o pomladi v naši poeziji že legijon pesmi, ste Vi le spregovorili iz lastnega srca in z lastnim jezikom. Kjer pa hočete za vsako ceno utirati novo pot z novimi podobami in novo dikcijo, tam radi zgubite čut za mero in za estetsko lepoto. Ne-prestano se je treba brzdati: v življenju in tudi v umetnosti. Včasih je le pol koraka iz lepega v grdo. Zato »Blodnje« in »Noča«, kot ste ju napisali nista za objavo.

SOSKI. Ljubezen do rodnega kraja in do ljudi detinstva je prirojena vsakemu nepopačenemu srcu. Zal pa srce ni zmerom najboljši svetovalec in ga moramo krotiti z zdravo pametjo. Biti moramo pogumni, tudi kadar se nam je spoprijeti s tujino. Rožice detinstva, žal, ne cveto vedno, in o tem Vas bo poučilo življenje. Radoveden sem, kaj boste sodili o »Službi«, ko jo boste prebrali čez pet let ali kaj.

Nagrade smo razdelili po vrstnem redu pomenkov.

V. BELICIC

Dante in Slovani

O vsestranskih odnosih in vplivu največjega italijanskega pesnika Danteja Alighierija na Slovane in slovanske narode sploh bi se dalo veliko napisati; vendar se bom v tem kratkem sestavku omejil le na odmev Dantejeve umetnosti pri posameznih slovanskih narodih, ki se pač v največji meri odraža v prevodih »BOZANSKE KOMEDIJE«.

Dante ni samo pesnik svojega italijanskega naroda, ampak vsega človeštva. V Resovem zborniku »DANTE«, izdanem leta 1921 v Ljubljani ob šeststoletnici Dantejeve smrti (1321), beremo med drugim: »V svoji božanski pesnitvi omenja Dante vse čase in narode in kraje v vseh delih tedaj znanega sveta. Zato ni čudno, da najdemo v pesnitvi tudi Slovane na drugi strani Jadrana. Najstarejše sledove o Danteju pa bomo našli med Slovenci na meji z Italijani, to se pravi v gornji Soški dolini. - Benečan Jacopo Valvasone iz Maniaga je sredi XV. stoletja navdušeno zapisal: »V tem prelepem kraju, v Tolminu, sodijo, da je Dante kot gost oglejskega patrijarha Pagana della Torre napisal del »Božanske komedije«, kajti mnogi opisi krajev, ki jih srečamo v pesnitvi, natanko odgovarjajo naravnim lepotam, s katerimi se ponaša Tolmin in njegova okolica. Valvasone omenja nadalje kamen, imenovan »Dantejev stol« nad potokom Tolminko. Znana je tudi »Dantejeva jama« pri Tolminu.

Spet drugi so videli Danteja v Devinskem gradu. Toda vse to so domneve, zraše iz domišljije, brez zgodovinske osnove.

Brž bomo razumeli, kako je nastalo to izročilo, če pomislimo, da so Furlanija in sosedne dežele mnogim Toskancem in še zlasti Florentincem v času zagrizenih

bojev med gvelfi in gibelini (med Crnimi in Belimi) postale nova domovina. Zgodovinar Kos omenja tudi florentinske bančnike, ki so živeli po slovanskih deželah in posojali denar oglejskim patrijarhom, grofom goriškim in ortenburškim na Koroškem, pa tudi drugim dinastom, ki so tedaj vladali Slovincem.

Danteja so tudi pri slovanskih narodih mnogo prevajali. Pri Slovincih so posamezne speve »Božanske komedije« prevedli številni pesniki in pisatelji (Stanko Vraz, Koseski, Ušeničnik, Župančič). Celoten prevod je prvi oskrbel prof. Jože Debevec v ljubljanski reviji »Dom in sveta« (1910-1921).

Doslej je nedvomno najbolje prevedel prvi del »Božanske komedije« v slovenščino Alojz Gradnik, prvak med živečimi slovanskimi pesniki. Gradnik slovi kot prevajalec iz vseh italijanskih lirikov od sv. Frančiška Asiškega do Ade Negri. V zadnjem času pa je izšel Dantejev »Pekel«, ki ga je prevedel znani kulturni delavec Tine Debeljak v Buenos Airesu.

Prvi prevajalec Danteja med Čehi je bil František Doucha, ki je leta 1854 objavil nekaj spevov »Bož. komedije«. Sledil mu je veliki pesnik Joroslav Vrchlicky s celotnim prevodom »Božanske komedije« (1879-1882). Leta 1921 je za šeststoletnico Dantejevega rojstva tudi na Češkoslovaškem izšlo precej priložnostnih člankov, ki so bili pa bolj poljubnega značaja. Pač pa je dantologijo obogatila knjiga esejev, v kateri je prof. Arturo Cronia prikazal Dantejevo usodo med Čehi.

Tudi Poljaki so se najprej seznanili s posameznimi spevi »Pekla« in sicer že v prvi polovici devetnajstega stoletja. Med prevajalci je bil najvidnejši veliki poljski

pesnik Adam Mickiewicz. Sledila sta mu Julijan Korsak in Anton Stanislawski. Vse predhodnike pa je prekosil Edward Porebowitz leta 1915.

V ruščino je prvokrat prevedla »Pekel«, in sicer v prozi, gospa Kolarigova pod psevdonimom Van Dim leta 1842. Prvi prevod v rimanih tercinah je napravil leta 1855 Dimitrij Min. Zavoljo sitne cenzure pa je ta prevod izšel v celoti šele v letih 1902-1914 in mu je petrograjska znanstvena Akademija podelila Puškinovo nagrado. Sledili so še drugi prevajalci. Najnovejši prevod Dantejevega »Pekla« pa je okrbel leta 1956 v Moskvi Lozinski.

Bolgari so se z Dantejevim »Peklom« prvič seznanili leta 1906. Prevedel ga je Konstantin Veličkov. Sledil mu je Kiril Hristov. Celotno »Božansko komedijo« je v prozi prevedel Morkov, a ta prevod je danes povsem pozabljen.

Edini srbski prevajalec Danteja je Dragiša Stanojevič. Njegov prevod je izšel leta 1923, ko je bil Stanojevič že mrtev.

Neprimerno globlje in že davno prej pa so Danteja vzljubili Hrvati zlasti v Dalmaciji, kjer so brali in preučevali italijanske pesnike v izvorniku.

Prvi Hrvat, ki je prevedel »Pekel«, je bil ravno dalmatinski politik in književnik Stjepan Ivičević iz Makarske. Poskusil je tudi novelist Mitrov Ljubiša, toda kos tej nalogi je bil šele najslovitější hrvaški lirik 19. stoletja Petar Preradović. Omeniti je treba še Anteja Trešića Pavičića in Vladimírja Nazorja. Slednji je prevedel ves »Pekel«. Celotno »Božansko komedijo« je prevedel v hrvaščino in izdal v Kotoru l. 1910 tamkajšnji škof Uccellini (Tice); dal ji je naslov »Divna gluma«. Med leti 1909 in 1915 pa je prevedel v prozo »Bož. komedijo« profesor Ivo Kršnjavi; drugo izdajo je odlično ilustriral znani Mirko Rački. Toda veliki Florentinec je imel zlasti na dalmatinsko-dubrovniške pesnike močan vpliv, tako da so ga mnogi posnemali. Med drugimi je že omenjeni Preradović v epu »Prvi ljudje« opisal zemeljski raj po Dantejevem zgledu. Se veliko močnejši odmev »Bož. komedije« pa vidimo v Njegoševi religiozno-filozofski pesnitvi »Luča mikrokozma«. - Posebna pojava med posnemalci Danteja je bil dubrovniški duhovnik Luka Zore (Milivoj Strahinić). Ze omenjeni Mirko Rački se je z ilustriranjem »Pekla« bavil

skoraj dvajset let in zaradi tega dosegel tudi v Italiji zelo laskavo priznanje. Prva varianta je danes v Florenci v Dantejevem muzeju, druga pa v zagrebški modernej galeriji. Prvak med prevajalci: Danteja pa je nedvomno prof. Mihovil Kambol, ki je umrl leta 1955. Njegov prevod »Pekla« je izdala l. 1948 Matica Hrvatska in mu l. 1955 pridružila »Vice«. Pred smrtjo je prevedel še 17 spevov »Nebes«, ki pa bodo izšli v tisku skupaj z nadaljnjimi šestnajstimi, ki jih sedaj prevaja pesnik Olinko Delorko. Kambol je ohranil ritem, verz, rimo in nedotaknjeno tercino.

Ker Dante izrecno omenja tudi Hrvaško (XXXI. spev »Nebes«), lahko sklepamo, da je dobro poznal razmere na Hrvaškem, od koder so prihajale trume romarjev v Rim, zlasti v jubilejnem letu 1300. V Rimu so posebno častili Kristusovo obličje, vtisnjeno v Veronikin potni prt. Tudi proti koncu življenja, ko je bival v Romagni, je Dante lahko slišal o hrvaških in slovenskih romarjih, ki so potovali skozi Ancono, in o slovanskih trgovcih, ki so hodili na semnje v Sinigallio.

O novih odmevih Danteja pri Slovanih bo moč govoriti tedaj, ko bo Lozinski v Rusiji objavil še druga dva dela »Božanske komedije«, ko bosta dokončala vsak svoj prevod za Slovence Alojz Gradnik in Tine Debeljak in ko bo hrvaški pesnik Olinko Delorko dokončal delo, ki ga je moral genialni Mihovil Kambol pustiti malo pred koncem.

U. Urbani

Vladika Danilo, vojvoda Draško in iguman Štefan v "Gorskem vencu"

To je naslov predavanju, katero sem imel 29. marca letos pri Slovenski prosvetni matici v Trstu.

Ep »Gorski venec« opeva brezupni in krvavi boj v začetku 18. stoletja, v času vladike Danila, ustanovitelja dinastije Petrović Njegoš. Ta boj je rešil Crnogorce pogina. Njihovo svobodo so, bolj kot Turki ogrožali njihovi domači odpadniki Crnogorci, ki so prestopili v islam. Da bi preprečil usodno bratomorno šentjernejsko noč, povabi vladika Danilo, na sejo skupščine tudi svoje poturčene rojake. Toda ko se je pokazalo, da so vsi razg-

vori med privrženci križa in privrženci polmeseča zama, naščuva osemdesetletni iguman Stefan črnogorske poglavarje, naj pokončajo poturčene rojake, ki se niso hoteli vrniti k veri svojih prednikov.

Njegošev »Gorski venec«, ki ga upravičeno imenujemo srbska »Božanska komedija«, je pesnitev, ki se dvigne do izredne veličine, kajti spopad med Črnogorci in Turki je le odsev boja med krščanstvom in islamom, med vzhodnim in zahodnim svetom, med omiko in barbarstvom.

Podžiganja Danila in poglavarjev drugih rodov proti usodi, ki je pahnila Crno goro v žrelo Turkom; klasični ljudski zbori, v katerih se oživljajo dejanja junakov; pripovedovanje vojvode Draška o tem, kar je videl v pokvarjenih Benetkah in o srečanju z dožem Silvestrom Valierom; jok črnogorske Andromahe, ki si vzame življenje, ker so ji poturčenci izdajalsko umorili brata Batrića; in še toliko drugih dogodkov, ki bralca naravnost ganejo; vse to daje Njegoševi pesnitvi trajno svežost, zato jo lahko uvrščamo med najbolj občutene stvaritve človeštva.

Omenil sem še obiske vladike in vestnika Njegoša v Trstu in Italiji kakor tudi prevod »Gorskega venca« v razne jezike. Na koncu sem izrazil željo, da bi moj prevod, ki je žel svoj čas toliko pohvale, kmalu ponatisnil nov založnik-pesnik, ki je že dobil tozadevno dovoljenje od založnika Garzantija iz Milana. Ta je namreč poskrbel za prvo izdajo leta 1939.

U. Urbani

Napoleonova Ilirija in slovenščina

Ko je morala Avstrija s podpisom schönbrunnskega miru 14. oktobra 1809 prepustiti Francozom vse svoje dežele med Alpami, Savo in Jadranskim morjem, je Napoleon v svojem glavnem štabu takoj izdal dekret: »Beljaško okrožje, Kranjska dežela, notranja Istra, mesti Reka in Trst, Primorje, del Hrvatske in vsa zemlja nam odstopljena na desni strani Save, Dalmacija in nje otoki se bodo od sedaj naprej imenovali Ilirske dežele.«

Napoleonova razmejitev Ilirije je bila za načrte preroditelja, ki je imel v mislih bodočnost enotnega slovenskega jezika, pač nekoliko neugodna, ker so na eni

strani beneški Slovenci, desni breg Soče in Kanalska dolina s Trbižem in Belo pečjo pripadli kraljestvu Italiji, na drugi strani pa je prišlo k Iliriji veliko koroških in tirolskih Nemcev. Preporodu med koroškimi Slovenci pa je mogla pritegnitev k Iliriji le koristiti. Sožitje z ostalimi slovenskimi Iliri v isti državi je vsebovalo sicer precejšnjo nevarnost za uradno upoštevane slovenščine, toda do nadvlade ilirščine, t. j. srbohrvaščine v slovenskih Ilirskih deželah ni prišlo, ker so pač zmagali Zoisovi in Vodnikovi nazori, da je za Slovence materinski jezik slovenščina in ne ilirščina. Obstajala je tudi možnost povsem drugačnega kulturnega razvoja med Slovenci na Stajerskem in v celovškem okrožju, ki so ostali v območju avstrijskega cesarstva. Toda tekma med francosko in avstrijsko jezikovno politiko je bila tako neizogibna in koristna, da je korist lahko zabrisala morebitno škodo.

Prav gotovo Napoleon ni ustanovil novih dežel, da bi podpiral ilirski nacionalizem, ampak iz strateških in gospodarskih razlogov; toda cilji slovenskih preroditeljev so se čudovito skladali z njegovimi nameni. Ta osvajalec je hotel z Ilirskimi provincami odriniti Avstrijo od morja, povezati Dalmacijo z ostalo državo in dobiti slednjič v novih deželah vojaško važne točke za zaščito Italije in za nastop proti Turčiji; ko pa je zvedel, da prebiva v pravkar osvojenih deželah narod nemškega jezika, mu je to prav prišlo, ker je mogel napraviti tem trdnjši jez proti nemškemu Dunaju. Kultiviranje slovenske narodnosti bi mu utegnilo pridobiti naklonjenost tudi pri ostalih južnih Slovanih, kar je bilo velikega pomena zlasti zato, ker je nameraval razširiti Ilirijo proti jugovzhodu, kjer so živeli Slovani pod Turki.

Naši najboljši možje, ki so poznali smernice Napoleonove upravne politike, so torej lahko gojili velike upe v kulturni napredek tedaj še močno zaostalih Slovencev. Kako mnogo so si takrat obetali od novih francoskih uredb, vidimo iz tega, da sta tako Kopitar z Dunaja kakor tudi Primc iz Gradca venomer silila v ljubljanskega bogoslovnega profesorja dr. Jakoba Zupana, da bi pri Francozih izposloval tudi posebno stolico za znanstveni pouk in študij slovenskega jezika. Kopitar, ki je bil dobro poučen o Napoleonovih na-

menih, je nekaj časa celo mislil, da bi se sam potegoval za mesto profesorja na ljubljanski visoki šoli, ker mu na njegovo prošnjo za podelitev uradniškega mesta v Dunajski dvorni knjižnici dolgo niso nič odgovorili.

Prva sled francoske šolsko-jezikovne politike je v Zellijevem načrtu za reorganizacijo šolsiva z dne 30. maja 1810, kjer pravi vrhovni šolski nadzornik, naj se omogoči pouk vsakemu mlademu Ilircu, da se izobrazuje in izpolnjuje v materinščini, ki je instrument človeškega duha, a naj se obenem nauči francoščine in italijanščine, ki mu odpreta pot do znanosti in umetnosti. To načelo so uveljavili v glavnem tudi poznejši odloki in načrti; arrete generalnega guvernerja o reorganizaciji vsega šolstva z dne 4. julija 1810, pravilnik o pouku na centralni šoli z dne 1. avgusta 1810, predpis o pouku in disciplini na gimnazijah z dne 18. avgusta 1810, osnovni organizacijski dekret z dne 15. aprila 1811, naredba o novi preureditvi šolstva z dne 12. novembra 1811.

Slovenščini so bila takrat odprta vrata v skoraj vse ilirske šole, narodni jezik je dobil pravice, ki jih prej ni imel. Jasno sliko dobimo, če primerjamo francoski učni red s prejšnjim avstrijskim. Po avstrijskem učnem redu se je poučevala slovenščina edinole v prvem razredu osnovne šole. V naslednjih razredih je bila na vrsti nemščina in latinščina, oziroma samo nemščina. Točka 22. Marmontovega načrta, z dne 4. julija 1810 pa izrečno predpisuje: pouk v osnovnih šolah se bo vršil v deželnem jeziku. Osnove francoščine, italijanščine in latinščine so bile namenjene šele gimnaziji. Po zakonu je bila nemščina iz osnovne šole sploh izključena. Ilirsko osnovno in srednje šolstvo je bilo tako postavljeno na podlago ljudskega jezika. Slovenski profesorji so se začeli posluževati dobljenih pravic, a žal se te reforme niso mogle popolnoma izvesti, ker ni bilo učnih knjig in je primanjkovalo slovenščine večjih učiteljev, ki bi bili sposobni lotiti se dela.

Kopitar je opustil namen, vrniti se v domovino, verjetno ne samo zato, ker je dobil na Dunaju 7. septembra 1810 službo cenzorja za slovanske in novogrške knjige, ampak tudi, ker v obstoj Napoleonove Ilirije menda nikoli ni prav verjel in se je rajši vdajal fatamorgani optimističnega

avstroslavizma, po katerem naj bi Dunaj postal kulturno središče vseh Slovanov. V Ljubljani je bil tedaj Valentin Vodnik edini mož, ki je v teoriji in praksi dobro znal slovenščino. Bil je tudi med redkimi, ki so se zavedali daljnosežnosti dela pri reformiranju uprave in šolstva po Marmontu upravljanih Ilirskih deželah. Slovenci so postajali državni narod. V temo nekulture je posvetila svetla luč, dovolj močna, da nas popelje v krog razsvetljenih narodov. Ta zavest je delala pri prvem slovenskem pesniku Valentinu Vodniku čudeže. V kratki dobi je izvršil občudovanja vredno delo. Moral je delati noč in dan, da je mogel biti ob tolikih svojih poslih vsaj deloma kos nalogam, ki so mu jih naložili Francozi v razmah slovenščine. Med najvažnejše naloge je spadalo pisanje šolskih knjig, brez katerih je bila narodna šola nemogoča.

Sila razmer je našega pesnika dvignila nad malenkostne vsakdanjosti in ga vrgla v sredino praktičnega dela, tako da je postal eden naših najtreznejših in najzajslužnejših kulturnih delavcev. Prej kot v dveh letih je namreč napisal nič manj kot pet šolskih knjig: za ljudske šole »Pismenost ali gramatiko«, »Abecedo za prve šole« in pozneje še »Abecedo ali azbukoo; za gimnazijo pa je po neki francoski knjigi priredil svoj »Početek gramatike, to je pismenosti francoske« in »Kriščanski nauk za Ilirske dežele«.

Nemščini po učnih načrtih ni bilo več mesta v ilirskih ljudskih šolah. Ko pa so se šole odprle, je bila dopuščena tudi nemščina, pač zaradi tega, ker ni mogla slovenščina kar namah zavzeti tistega mesta, ki ji je šlo po zakonu. V slovenščini so se namreč poučevali le tisti predmeti, za katere je bil Vodnik pripravil učbenike. Potrebovali bi bili takrat Slovenci precej Vodnikov, da bi se bili docela izvršili Marmontovi učni načrti. Jezikovna praksa v šolah slovenskih Ilirskih dežel ni bila za prerod niti malo tako ugodna kakor teorija.

Kot je dobila slovenščina v Ilirskih deželah dostop v šolo tako smemo trditi, da ga je dobila tudi v urade. Vladni in armadni jezik je bil sicer francoski, kot notranja uradna jezika pa je dekret z dne 30. septembra 1811 priporočal nemščino in italijanščino za vse javne in zasebne spise pri sodiščih, a pod pogojem, da se

priloži aktu francoski prevod. Zakaj daje tu francoska uprava prednost nemščini, ki jo je morala odklanjati že iz političnih razlogov, in italijanščini, ki je v Ilirskih deželah niti negovala ni? Če uvažujemo namene, ki jih je francoska vlada imela s slovenskimi deželami, in upoštevamo razvojno stanje slovenščine kot uradnega jezika, posebno pa pomanjkanje slovenščine večjih javnih funkcionarjev, se nam odgovor nudi sam od sebe. Na tem področju ni bilo moža, ki bi bil utiral slovenščini pot v urade, kot je to delal Vodnik v šoli. Da ni zagospodovala slovenščina tudi v uradih, tega so bile torej krive tehnične ovire.

Zgodovina sicer ni dopustila, da bi Slovenci dolgo uživali pravice, pridobljene pod francosko upravo; toda ogenj, prižgan tedaj v dušah resda še Slovencev, zavdajočih se kulturne vrednosti narodne samobitnosti, ni ugasnil. Tlel je dalje, da se je mogel pozneje razplamteti v odločno zahtevo po popolni narodni enakopravnosti.

Slavko B.

Ob 150. obletnici rojstva Friderika Chopina

Leto 1960 je posvečeno spominu velikega poljskega genija, skladatelja in mojstra Friderika Chopina.

Rodil se je 22. februarja 1810 v poljskem mestecu Zelazowa Wola nedaleč od Varšave kot sin očeta Francoza in matere Poljakinje. Bil je pravi »čudežni otrok«. Komaj sedem let star je napisal prvo polonezo, z osmimi leti je že javno nastopil kot priznan pianist. Ko mu je bilo 19 let je končal glasbene študije v Varšavi in že naslednje leto je za vedno zapustil Poljsko, ker ga je srce gnalo v Pariz. Tam je tudi umrl za jetiko, star komaj 39 let.

Chopin je Poljsko zapustil mesec dni prej nego je v Varšavi izbruhnila narodna revolucija (leta 1830). Ta dogodek ga je silno pretresel. Vso svojo bolečino je mojstrsko izrazil v znameniti »revolucionarni etudi«.

Razen dveh klavirskih koncertov Chopin ni pisal orkestralnih del. Tudi ni postal privrženec takrat v Parizu porajajoče se programske glasbe. Kot pristen ro-

mantik je ustvarjal samo dela za klavir, katerega je mojstrsko obvladal. Pisal je poloneze, mazurke, valčke, impromptuje, nokturne, preludije, balade, scherze, etude in fantazije.

Te glasbene oblike so se v marsičem razlikovale od skladb njegovih prednikov. Chopinove skladbe so namreč oblikovno bolj svobodne, po zgradbi bolj prožne, polne genialnih domislekov in nenavadnih, drznih harmonskih obratov; odlikuje jih jasna melodija in so bogate z ornamentiko in kromatiko.

Njegova dela so kristalno čista lirčna pesem, v kateri umetnik izpoveduje svojo bolečino, ljubezen do domovine in trpljenje poljskega naroda. V njegovih stvaritvah srečamo zato odenke poljske narodne pesmi. Poslušalec njegovih skladb ima vtis, da je Chopin ustvarjal predvsem zase, kakor da bi hotel ob klavirskih zvoških iskati sprostitve svoji bolečini, ki mu je stalna spremljevalka v njegovem ustvarjanju. In prav ta bolečina je porodila genija, ki je znal ustvarjati mojstrovine večne lepote.

Spominu tega genija se letos klanja ves kulturni svet.

F. D.

Masaryk po 110 letih

Profesor dr. Tomaž G. Masaryk, češki filozof, socialni politik in državnik, prvak Narodne stranke in dolgoletni predsednik Češkoslovaške republike ter duhovni oče zelo pomembnega dela slovenskega akademskega pokolenja tik pred prvo svetovno vojno, se je rodil 7. marca 1850. Njegov oče je bil kovač. Po očetovi smrti naj bi sin prevzel obrt, vendar je skrbna mati ukrenila drugače. Student naj bo, je dejala. Tako se je mladi Tomaž lotil filozofije na dunajski univerzi.

Že kmalu pa se je v mladem filozofu vzbudila znanstvena žilica, ki ga ni več zapustila. Masaryk je bil med vsemi Slovani, ki so živeli pod habsburško vladavino, največji oznanjevalec demokratičnih in socialnih zamisli. Ko je predaval na praški univerzi, so se okrog njega zbirali napredni visokošolci vseh avstrijskih slovenskih narodov. Tu ob njegovem neizčrpnem studencu novih zamisli o pravični ureditvi narodnih in socialnih vprašanj, so se napajali mladi akademiki, ki so iz

zlate Prage zanašali nove Masarykove ideje med svoje rojake. »Masarykovec« je Praga pritisnila svojski pečat, ki se ga to pokolenje ni več znebil, pa četudi so se mnogi »masarykovec« v revolucionarni vihravosti izneverili idejam in naukom svojega velikega učitelja. Duhovna »dedna obremenjenost« je ostala neizbrisljiva celo pri najbolj gorečih današnjih zagovornikih diktatorskega nasilja.

Dogodki tik pred prvo svetovno vojno so napovedovali zgodovinske preobrate. Profesorju Masaryku se je v duši in srcu zarodila vizija svobodne Češkoslovaške, vizija obnove slavne češke zgodovine.

To poslanstvo ga je vodilo ob izbruhu prve svetovne vojne v Združene države, v domovino demokracije in svobode. Tu so Masarykove zamisli postale meso, in iz znanstvenika se je preobrazil v najpomembnejšega graditelja lastne državne samostojnosti. Masarykov duh pa je mobiliziral v tistih zgodovinskih dneh tudi njegove jugoslovanske študente v mejah same monarhije, kjer so njegove zamisli vzbrstle v največjem ljudskem gibanju slovenske zgodovine, v »majski deklaracija«, ki je in ostane spontani izbruh ljudske volje, ki ga niso podpihivali agit-propovci in niti tajna policija. Slovenci pa so tudi na bojiščih in na političnih propriščih zavezniskega sveta kovali boljše bodočnost svojemu narodu.

Rodila se je Češkoslovaška republika, rodila se je Jugoslavija, obnovila Poljska. Vseh teh zgodovinskih odločitev se mnogi današnji razumniki v svojih ozkih obzorjih ne zavedajo, ampak poskušajo te temeljne odločitve, ki so našemu narodu priborile kvalifikacijo enakosti med narodi, omaloževati. Zakaj? Zato, ker te preobrazbe slovenskega naroda osebno niso sodoživljali, zgodovinske resnice pa so skušali potvarjati z modrostjo naših avstrijsko patriotskih prednikov, ki so jim bili napisi na javnih higienskih prostorih važnejši problemi, kot pa narodna suverenost...

Slovenci smo bili že od nekdaj velikani v malenkostih, pritlikavci pa v velikih stvarih. Zato smo bili, kar priznajmo, izvrstni orožniki, vestni davčni izterjevalci in financarji, najboljši uradniški knjižni črvi, ki kot mravlje in čebele garajo, voditi - in če treba ukazovati pa ne znajo.

Ce k temu dodamo še slovensko pravovernost - danes za tega, jutri za temu nasprotnega -, se ne smemo čuditi, če se pritlikavci trudijo porušiti zgodovinsko stebrovje in nas poriniti spet v leto 1918, ki smo ga v katastrofalni reprizi ponovno doživeli l. 1941. Avstrijski podložniški duh - sovraštvo in prezir do Slovanov izven meja črnozoltne monarhije - so našim prednikom vcepljali v duše in srca orožniški stražmojstri prav tako kot cesarski patrioti in tista zvrst pred 50 in več leti, ki je vdano pobirala drobtine pod oblastniško mizo. Ta zvrst živi dalje, čeprav pokriva podedovano »občudovanje« za tužje z novimi, celo samoslovenskimi oblaci...

Dalje pa živi tudi Masarykov duh. Neizbrisljivo so zapisane njegove besede v srcih večine današnjih Slovencev, pa naj živijo že kjerkoli: »Svoboda in demokracija sta največji pridobitvi vsakega naroda!« Teh dveh dobrin pa nam tuje - pa naj bodo še tako »kulturni in civilizirani« ne bodo dali nikoli, s pogumom, vztrajnostjo in odločnostjo pa jih lahko terjamo in jih moramo terjati samo od lastnega brata! -i-

Borisovo maščevanje

V nedeljo smo se namenili v Miramar, pa se mi je vrnila misel, da bi moral le uveljaviti svoja vzgojna načela. Zato sem poklical šestletnega sina Borisa in dejal:

»Veš kaja, sem pričel zelo resno. «Popoldne gremo v Miramarski park, ti pa boš ostal doma. Ves teden si bil spet nemaren in neubogljiv, dvakrat si se zlagal, si si zgrizel vse nohte in si tudi drugače mami nagajal. Zato boš tudi kaznovan. Ostal boš torej doma!«

Boris je kar krepko šmrcal. Miramarski park mu je vedno posebno doživetje. Posebno labodi so mu pri srcu.

Po kosilu me je nadlegovala vest. Pa sem spet poklical Borisa. »Poslušaj, sem dejal, »če mi oblubiš, da se boš boljše, gremo skupaj v Miramar.

Obstrmel je, me pogledal s svojimi plavimi očmi in moško dejal: »To... očka... pa ni več mogoče!«

»In zakaj ne, Boris?« sem hotel vedeti. — »Zato, ker sem že molil, da bi deževalo.«

Prebujenje akademskih sil

Lanska pomlad nam je končno prinesla, med drugim, tudi toliko pričakovano prebuditel slovenskih akademskih sil na Tržaškem in Goriškem. Prav te dni je minilo leto od prvega javnega nastopa slovenskih visokošolcev na tržaški univerzi.

Kot znano je predložitev slovenske liste »ADRIA« dvignila mnogo nepotrebne hrupa in prahu. Prešla je iz navadnega, lokalnega in čisto notranjega okvira v široko in celo mednarodno javnost. Prijatelji in nasprotniki so morali priznati, da je nastala iz nič, polna poleta in ustvarjalnosti, lepih načrtov in idealizma. Mnogi se še dandanes sprašujejo radovedno, odkod se je vendar vzela skupina akademikov okoli »ADRIJE« in kako si je upala pogumno kljubovati in zmagati proti tolikim raznolikim nasprotnim silam. Vedeti moramo, da je bil nastop, pravzaprav tudi neke vrste socialni upor mladega rodu, ki se zaveda, da se na druge ne more zanašati, ampak, da si mora pomagati sam in si predvsem z lastnimi silami graditi bodočnost. K temu je pripomoglo spoznanje mladih ljudi, da jim ni nihče pomagal v vsakdanjih težavah, ampak, da so mnogi samo govorili in pisarili, kako mladina spi, da je neaktivna, da se sploh ne gane. In slednjič prepričanje, da se po izhojenih stezah ne da več hoditi, da je treba ubrati novo pot, da je potrebno manj konformizma in več samostojnosti.

Slovenski akademiki se zavedamo dolžnosti, ki jih imamo do svojega naroda. Tuje poti so vedno negotove. Megle vsepovsod, nikjer kačipot. Ko preti nevarnost, da prevlada slabost, omahljivost, brezbriznost in zakrknjenost, se navadimo predvsem misliti z lastno glavo, to se pravi: iščimo sami pravo pot in to pot oznanjamo brez strahu, jeze ali srda.

Zato usmerjajmo svoje delo vedno le na trdna slovenska načela: poštenost, enakopravnost, pravičnost, nepristranost in samostojnost. Preveč lepa in idealna je mladost, da bi se strašila težav.

Naj bo ta naš smeli korak opozorilo vsem, tudi onim, ki tavajo med dvomi zastarele in nazadnjaške miselnosti in se še niso prikopali do resnično naprednega in v pravem pomenu besede svobodnega presojevanja razmer in dogodkov, ki so poglavitnega pomena za obstoj celotne slovenske akademske skupnosti.

Mnogim ni prav, da zahtevamo tudi mi besedo tam, kjer se odloča o naših stvareh. Pomislimo, da so akademska leta samo prehodna doba, čas, ko se urimo za življenje. Kakor bomo nastopali in kakor bomo ravnali v tej dobi, tako bomo delovali ali nedelovali tudi v življenju.

V to resnico se poglobimo in o letošnjem velikonočnem potrkavanju storimo pametne sklepe, da si utremo pot v tisto bodočnost, katero smo dolžni graditi.

...KO